

Bezuiniging: 30 miljoen

De grootste klap valt bij psychologie waar de Engelstalige bachelor verdwijnt. 'We kunnen niet anders', aldus het bestuur. De getroffen instituten 'zijn in shock'

2-4

Politici in toga? De geloofwaardigheid van het Hooggerechtshof in de VS staat onder druk

6

Doe het zelf Iedereen kan wetenschapper worden

12

Studeren met kinderen Jonge ouders over tentamens leren tussen de luiers. 'Als je iedere dag ziet voor wie je het doet, sla je eerder de boeken open'

9

8

AI-wedloop In de concurrentiestrijd met de VS verandert China voortdurend van rol

Universiteit ‘kan niet anders’ dan 30 miljoen bezuinigen

De Universiteit Leiden gaat 30 miljoen euro bezuinigen, maakte het college van bestuur woensdag bekend. De grootste klap valt bij psychologie, waar de Engelstalige bachelor verdwijnt. ‘We realiseren ons dat dit pijn doet.’

DOOR VINCENT BONGERS

De Eerste Kamer stemde vorige week in met de bezuinigingen op het hoger onderwijs. Dat betekent dat ook Leiden fors moet snijden. Het college van bestuur is van plan om de komende vijf jaar 30 miljoen te bezuinigen. Vanaf 2030 is die 30 miljoen korting op de begroting structureel.

De grootste klap valt bij psychologie waar de Engelstalige bachelor wordt geschrapt. Het college wil met deze stap niet alleen bezuinigen, maar ook de ‘schadelijke gevolgen’ van de Wet Internationalisering in Balans (WIB) opvangen. Met deze wet wil het kabinet Engelstalige bacheloropleidingen fors reduceren.

De universiteiten zitten vooral met de Taaltoets Anderstalig Onderwijs (TAO) in hun maag. Het ministerie van Onderwijs wil hiermee beoordelen of een Engelstalige opleiding mag blijven bestaan. ‘Deze taaltoets zou tot onzekere uitkomsten leiden en mogelijk voor nog veel meer opleidingen grotere bezuinigingen betekenen’, schrijft het college in een verklaring op de universitaire website.

Daarom hebben de universiteiten gekozen voor zelfregie. Een ingrijpend voorstel is dat de universiteiten in de Randstad, waaronder Leiden, hun Engelstalige track psychologie gaan afbouwen. ‘Dit onder voorwaarde dat de politiek de verplichte TAO voor de bestaande opleidingen uit de wet schrapt.’

Leiden is van plan om - na instemming van de medezeggenschap en op zijn vroegst vanaf 1 september 2027 - te beginnen met afbouwen. ‘Studenten die eerder ingestroomd zijn, kunnen uiteraard hun opleiding afmaken.’ Ook voor medewerkers verandert er op dit moment nog niets. ‘We realiseren ons dat dit besluit pijn doet’, schrijft het college. ‘We zijn ons zeer bewust van de grote impact die het opheffen heeft.’

Maar er zijn nog meer besparingen nodig. De universiteit gaat op advies van de bezuinigingswerkgroep Andere Tijden 2026 de financiering van het International Institute for Asian Studies (IIAS) in vier jaar tijd halveren.

Ook de financiering voor de Academie der Kunsten (ACPA) wordt afgebouwd en ‘de huidige gemeenschappelijke regeling tussen Leiden en de Hogeschool der Kunsten Den Haag zal niet worden verlengd’, schrijft het college. Ze gaat ‘in overleg met de hogeschool over nieuwe afspraken voor vormgeving en financiering van de promotietrajecten. De huidige studenten kunnen hun opleiding afmaken.’

Het college gaat ook de omvang van de Honours Academy met ingang van studiejaar 2026-2027 halveren. ‘Dit betekent onder meer dat de organisatie van het Honours onderwijs opnieuw wordt bezien en het aanbod wordt aangepast.’ Verder gaat de universiteit vijf procent korten op onder meer het Dual PhD Centre, het Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten (NI-NO) en The Netherlands Institute in Turkey (NIT).

‘We realiseren ons heel goed dat dit een lastige boodschap met grote impact is voor onze medewerkers en studenten, maar gezien de ontwikkelingen kunnen we niet anders’, aldus het college.

Eerder bleek al dat de centrale diensten en universitaire expertisecentra vijf procent minder geld krijgen. Ook bespaart het college op externe inhuur van personeel en locaties. Ook wordt er gekort op buitenlandse reizen en zijn universitaire gebouwen minder vaak open. Al deze maatregelen vallen in het totale pakket van 30 miljoen euro.

Ook laat het college weten naar de rechter te willen stappen wegens het niet naleven van het bestuursakkoord door het Kabinet-Schoof. In dat akkoord, dat toenmalig minister van Onderwijs Robbert Dijkgraaf (D66) in 2022 met de universiteiten sloot, spraken zij af dat de universiteiten 300 miljoen euro per jaar zouden krijgen voor starters- en stimuleringsbeurzen. Dat gaat nu niet meer door.

Vorige week lieten de universiteiten in Nijmegen en Tilburg al weten naar de bestuursrechter te stappen om een schadeclaim in te dienen. Zij hebben een deel van deze gelden namelijk al uitgegeven. Leiden had het budget nog niet gespendeerd en gaat dus naar een andere rechter: niet voor een schadeclaim, maar wegens het eenzijdig verbreken van het bestuursakkoord. ‘We willen dat met meerdere universiteiten doen’, zegt collegevoorzitter Annetje Ottow tegen Mare. ‘Het is zijn daar nu voorbereidingen voor aan het treffen.’

‘We staan met de rug tegen de muur’

Het Leidse college van bestuur hoopt met de opheffing van de internationale bachelor psychologie de Wet Internationalisering in Balans af te wenden. ‘We moeten kiezen uit meerdere kwaden.’

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO MARC DE HAAN

Woensdagochtend maakte het college bekend dat de universiteit de komende vijf jaar 30 miljoen euro gaat bezuinigen. ‘Een duivels dilemma’, zeggen collegevoorzitter Annetje Ottow en vicevoorzitter Timo Kos woensdagochtend tegen Mare. ‘Het is onze taak uit te leggen wat onze bestuurlijke afwegingen zijn geweest.’

Wat waren die bestuurlijke afwegingen?

Ottow: ‘Er is een maatschappelijke roep om de instroom van het aantal internationals te beperken. Uit de vele gesprekken die wij met allerlei politieke partijen en met het ministerie van OCW hebben gevoerd, komt ook naar voren dat er echt iets aan die

instroom moet gebeuren. Dat vinden niet alleen de partijen die in het kabinet zitten, overigens. Als morgen het kabinet valt, is het probleem dus niet opgelost.’

Kos: ‘We willen niet doof zijn voor die maatschappelijke geluiden.’

Ottow: ‘Dit ons antwoord om de instroom van internationals in balans te krijgen. In deze barre en moeilijke omstandigheden vinden we dit redelijk. Maar we gaan niet onderhandelen. We heffen de Engelstalige track psychologie dus alleen op als de taaltoets voor bestaande opleidingen van tafel gaat. Zo willen we alle andere Engelstalige bachelors redden. Dat is een heel zware bestuurlijke afweging geweest: het is voor psychologie zuur, maar het is ter voorkoming van veel erger. We staan met de rug tegen de muur en moeten kiezen uit meerdere kwaden. Op zijn vroegst bouwen we de opleiding in september 2027 af.’

Hoe reageerde de opleiding?

Ottow: ‘De medewerkers kregen het dinsdagmiddag te horen. Ze zijn boos en ze zeggen: “Why me?”’
Kos: ‘We kunnen ons heel goed voorstellen dat dit een gevoel van onmacht geeft en dat mensen boos zijn. Maar we kunnen het niet mooier maken dan het is.’

En als de politiek dit tegenoffensief onvoldoende vindt en de WIB en de TAO toch doorgaan?

Ottow: ‘Dan gaat de hoger onderwijssector rigoreus krimpen en krijgen we alle ellende die we nu juist willen voorkomen. Dan zijn we aan de goden overgeleverd.’

Kos: ‘Dan gaan er meerdere opleidingen sneuvelen, want de taaltoets is enorm streng. Niet alleen

de Engelstalige track psychologie komt daar waarschijnlijk niet doorheen, maar ook International Studies en vele andere opleidingen.’

Waarom denkt u dat het opheffen van de Engelstalige bachelor psychologie voldoende is?

Kos: ‘De inschatting van de universiteiten is dat dit kansrijk is.’

Ottow: ‘Dat signaal krijgen we ook van het ministerie van OCW.’

Verder treffen de bezuinigingen onder meer het International Institute of Asian Studies (IIAS), Academie der Kunsten (ACPA) en de Honours Academy. Waarom is hiervoor gekozen?

Kos: ‘Wij financieren de werkzaamheden van de mensen in deze instituten, maar krijgen er geen bekostiging voor van de overheid. Dit betalen we dus zelf en dat gaan we nu minder doen. Als we hier niet op bezuinigen, moeten we het elders vandaan halen. Met deze ingreep beschermen we het door de overheid bekostigde onderwijs en onderzoek.’

Ottow: ‘We hebben gekeken hoe we juist onze kerntaken - onderwijs en onderzoek - zo min mogelijk kunnen raken. De Honours Academy korten we vijftig procent in vier jaar tijd. Dat is fors, want het gaat daar om een reductie van twee miljoen op een budget van vier miljoen. Ze bieden studenten allerlei extra-curriculaire activiteiten aan en doen mooie en belangrijke dingen, maar we kunnen het ons niet meer veroorloven.’

Hoe worden de bezuinigingen opgebouwd?

Kos: ‘We starten volgend jaar met ongeveer vijf miljoen, dat loopt op naar 30 miljoen tot 2030. Daarna

houden we structureel dat tekort van 30 miljoen per jaar. Dat is ongeveer vijf procent van de totale Rijksbijdrage. Het geld dat we niet meer krijgen, namelijk de starters- en stimuleringsbeurzen van ongeveer 30 miljoen, staat er los van. Dat bedrag is al uit de meerjarenbegroting gehaald.’

Ottow: ‘Voor de duidelijkheid: het gaat om bezuinigingen op basis van het Hoofdflijnenakkoord. De bezuinigingen van bijvoorbeeld de faculteit Geesteswetenschappen staan hier los van, omdat hun begrotingstekort niets met de verminderde Rijksbijdrage te maken heeft, maar met een afname van de studenteninstroom.’

Is 30 miljoen euro bezuinigen voldoende om weer financieel gezond te worden?

Ottow: ‘We denken dat het hierbij kan blijven, maar de genoemde maatregelen alleen leveren nog niet dat bedrag op.’
Kos: ‘We weten bijvoorbeeld nog niet precies hoe de bezuinigingen van vijf procent bij de ondersteunende diensten eruit gaan zien. We weten dat we daar tot 2030 ongeveer 6,5 miljoen euro moeten bezuinigen, maar of we dat doen bij bijvoorbeeld communicatie, HR of vastgoed, dat is nog niet bepaald.’

Gaan de bezuinigingen ten koste van personeel?

Ottow: ‘Dat het ingrijpend zal zijn en dat er een kans is op een reorganisatie, daar moeten we eerlijk in zijn. Maar de omvang is nog onbekend. We gaan er alles aan doen om de schade zo veel mogelijk te beperken. We betrekken uiteraard ook de medezeggenschap bij dit hele proces.’

> Reacties op pagina 4: ‘We zijn in shock’

Waarom ik het zonde vind om de ‘Wasapp’ op te geven

Het was groot in het nieuws laatst:

Jeffrey Goldberg, hoofdredacteur van het Amerikaanse tijdschrift *The Atlantic*, was per abuis toegevoegd aan een Signaalgroep met ministers en andere topfunctionarissen uit de regering-Trump. Dagenlang kon hij meelezen met hun berichtenwisseling over een geplande aanval op Houthi-rebellen in Jemen. Het gegeven dat een buitenstaander zomaar toegang kon krijgen tot zulke gevoelige informatie was natuurlijk behoorlijk ernstig – zij het niet het ernstigst van alle nieuwsfeiten die de laatste tijd vanuit de VS onze kant op zijn gekomen. Uiteindelijk is alle ellende relatief, besefte ik maar weer.

Toch sloeg ik persoonlijk best wel aan op de casus van Goldberg. Ik bevind me namelijk in een vergelijkbaar parket. Ook ik zit in een chatgroep waarin ik eigenlijk niet thuishoor.

Het is een whatsappgroep genaamd

‘Wasapp’, en er zitten negenentwintig mensen in. Dertien daarvan zijn de bewoners van een studentenhuus ergens in Leiden, die de groep gebruiken om aan elkaar te laten weten wanneer ze hun was in de wasmachine willen doen. De overige zestien leden vormen een willekeurige verzameling van voormalige bewoners die het huis dus weliswaar hebben verlaten, maar de wasapp niet. Tot die laatste categorie behoort ik.

Dat betekent dat ik een keer of vijf per dag een berichtje krijg over de bezetting van de wasmachine in een huis waar ik sinds 2016 niet meer woon.

‘Ik ga van 11.30 tot 13.30’
‘Broer ik had al 12-14’
‘Vanavond 19:00-21:00 theedoeken voor het huis’
‘Illegaal beddengoed was erin gedaan, sorry noodgevalletje [blinde aap-emoji]’

Andere dingen dan de was worden er in de wasapp niet besproken. Daarvoor hebben de huidige bewoners immers een algemene huisapp, en ook de oud-bewoners hebben zo hun eigen groepjes om met

elkaar in contact te blijven. Daarnaast is er nog een app met alle huidige en oud-huisgenoten samen, waarin reünieplannen worden gedeeld, en grote levensupdates, en huisgerelateerde grappen die wel eens intergenerationale waardering zouden kunnen oogsten. Voor al die zaken hoef je in de wasapp dus niet te zijn.

Waarom zit ik dan in godsnaam nog in die groep?

Met elk wasbericht dat er binnenkomt op mijn telefoon stel ik mezelf opnieuw die vraag. Zo’n vijfmaal daags dus, al negen jaar lang. Op zoek naar een antwoord kom ik nooit verder dan de gedachte: ‘Ik houd het nou al zo lang vol, het zou zonde zijn om nu op te geven.’

Zonde waarvan? Wat valt er op te geven? Ik zou het niet kunnen zeggen. Er bestaat een smartphoneapplicatie die je vijf keer per dag herinnert aan je eigen sterfelijkheid. Volgens een Bhutaanse volkswijsheid zou het de formule zijn voor een gelukkig leven.

Misschien komt de wasapp bij zoiets nog het dichtst in de buurt. Alleen is het geen sterfelijkheid waarop de app mijn aandacht vestigt, maar alledaagsheid.

De NOS pusht het zoveelste alarmerende bericht over de afbraak van de rechtsstaat in Amerika. Ergens in Leiden doet een student de was. Maakt de kennis van zo’n alledaags feitje het leven gelukkiger? Ik weet het niet. Maar het kan vast geen kwaad om er af en toe aan herinnerd te worden dat er naast alle ellende op de wereld ook nog zoveel gewoons gebeurt, godzijdank.

Josette Daemen is postdoctoraal onderzoeker aan het Instituut Bestuurskunde van Universiteit Leiden

Wetenschappers zijn 'in shock' over de bezuinigingen

Hoe reageren de opleidingen en instituten die het hardst worden getroffen door de bezuinigingen van 30 miljoen euro? 'Dit is schrijnend en teleurstellend.'

DOOR VINCENT BONGERS

Het Instituut Psychologie is 'diep teleurgesteld' over het besluit om de Engelstalige bachelor te schrappen, mailt Hanneke Hulst, hoogleraar neuropsychologie in gezondheid en ziekte en wetenschappelijk directeur van het instituut. 'We leveren een sterke bijdrage aan de wetenschap en de samenleving. Deze ontwikkeling raakt ons dan ook hard, temeer omdat de psychologie in Nederland tot de wereldtop behoort. 'Wat we bijzonder schrijnend vinden, is dat dit besluit lijkt voort te komen uit een te smalle kijk van de politiek en samenleving op wat psychologie is en betekent. Psychologie gaat niet alleen over therapie: het is een brede wetenschap met maatschappelijke impact op terreinen als gezondheid, gedrag, onderwijs, werk, technologie en beleidsvorming. Dat juist deze discipline nu onder druk komt te staan, doet geen recht aan de waarde die onze medewerkers dagelijks leveren aan wetenschap en samenleving.'

Hulst vindt het 'pijnlijk' dat haar instituut 'onderdeel is van een groter plan waarin keuzes gemaakt zijn die de sociale en gedragswetenschappen disproportioneel raken'. In een mail aan alle medewerkers schrijft het bestuur overigens dat het schrappen van de bachelor 'een "offer" is om te voldoen aan de eisen van de WIB en om andere opleidingen uit de wind te houden' en dat het instituu- en faculteitsbestuur 'niet expliciet betrokken is bij en verantwoordelijk is voor het besluit de Engelstalige specialisatie uit te faseren'. 'Het besluit is door het Leidse college in overleg met de andere colleges van universiteiten in Nederland genomen.'

Volgens Hulst is het te vroeg voor uitspraken over gevolgen voor medewerkers en studenten. 'Mocht het voorstel via het parlementaire proces worden aangenomen en gesteund worden door de medezeggenschap, dan worden de eerste gevolgen hopelijk pas over enkele jaren voelbaar, al is onzeker wat het op kortere termijn met de instroom doet.'

'We hopen op voldoende tijd om zorgvuldig te kijken naar oplossingen waarmee we de impact voor medewerkers én studenten kunnen beperken. Eén ding is zeker: studenten die bij ons de internationale bachelor psychologie starten, kunnen hun opleiding afronden. We zullen hierover helder en tijdig communiceren.' Verder zijn het instituu- en faculteitsbestuur in overleg met het college 'over hoe de financiële impact kan worden beperkt en gecompenseerd'. 'We zijn in shock', zegt Philippe Peycam, directeur van het International Institute for Asian Studies (IIAS). 'Het is een verschrikkelijk besluit. Twee derde van onze begroting komt van de universiteit. Daar gaat vijftig procent vanaf in vier jaar.'

Zo blijft er nauwelijks iets over, legt hij uit. 'Ons instituut neemt een unieke positie in. Er zijn wereldwijd meer dan 200.000 mensen aan ons gekoppeld. Azië en the Global South worden steeds belangrijker en juist nu besluit de universiteit op ons te bezuinigen. Dat is een slecht idee. Dit is een keuze van het college, en niet van de overheid. De bezuinigingen zijn progressief. Wat dat gaat betekenen voor onze medewerkers weten we nog niet.'

'Van het Leidse deel betalen we de medewerkers, huisvesting en een deel van de evenementen', vertelt Erica van Bentem, manager finance and strategy. 'We worden harder geraakt dan andere instituten. Daarnaast wordt er op de bètawetenschappen helemaal niet bezuinigd. Het is voor ons onduidelijk waarom niet.'

'Dit college van bestuur heeft geen visie voor haar eigen universiteit'

'Het besluitvormingsproces is niet transparant geweest. We hebben het advies van de bezuinigingswerkgroep Andere Tijden 2026 niet gezien en weten niet waar zij hun keuze op baseren.' Peycam: 'Er zitten in die werkgroep geen medewerkers van sociale- en geesteswetenschappen.' Van Bentem: 'Leiden is de universiteit van de geesteswetenschappen, en dan zijn de grootste besparingen op de geesteswetenschappen. Het college heeft geen visie voor haar eigen universiteit.' Peycam: 'Wij zijn de grote vis: hét doelwit. Er is geen discussie geweest over ons werk en hoe dat zou kunnen verbeteren. Het is er allemaal gericht geweest om ons te straffen, zonder dat daar een reden voor is.' De Honours Academy, die ook wordt gehalveerd, vond 'het nog te vroeg om te reageren, de precieze gevolgen zijn nog onbekend'. De Academie der Kunsten heeft niet op vragen van *Mare* gereageerd.

Een volle zaal en drie lege stoelen

Op een 'openbare discussie met het college van bestuur' kwamen vrijdagavond ruim honderd studenten af. Maar het bestuur kwam niet. 'Wat voor toxische relatie is dit?'

DOOR EMIEL BEINEMA

De actiegroepen Students for Palestine, End Fossil en OpenLeiden organiseerden de bijeenkomst in het Lipsius, afgelopen vrijdag vanaf half zes, volgens eigen berichten om 'openbare, transparante dialoog tussen het universiteitsbestuur en haar community over kritieke kwesties' te faciliteren. De drie groepen en het college zouden eerste een toespraak houden om vervolgens met elkaar en de zaal in debat te gaan over de oorlog in Gaza, banden met de fossiele industrie en de strenge veiligheidsmaatregelen van de universiteit. Michel Vermeer, studentlid in de universiteitsraad namens DSP-SC, zou optreden als moderator. Ondanks het tijdstip, het mooie weer en de strikte 1U-cardcontrole bij de ingangen van het Lipsius en het Huizinga, vult de zaal zich met zo'n 125 mensen. Toch blijven drie stoelen leeg: het college van bestuur had een dag eerder in een nieuwsbericht op de medewerkerswebsite laten weten niet aanwezig te zullen zijn.

'Jammer', vindt student Anouk (achternaam bekend bij de redactie), die als woordvoerder namens de organisatoren optreedt. 'We hadden graag kunnen zeggen dat het bestuur de discussie met zijn studenten wil gaan, maar helaas hebben ze, na vijf weken met ons in contact geweest te zijn, besloten een dag van tevoren af te zeggen in een publieke verklaring.' Toch gaat het evenement door: 'We vinden het hoe dan ook belangrijk deze discussie te voeren.'

De bijeenkomst begint met een 'factchecksessie'. Een spreker, die zich voorstelt als Sid, toont fragmenten uit e-mails tussen de activisten en de universiteit en betoogt de verklaring van de universiteit op verschillende punten onjuist is. Waar de universiteit stelt dat de studenten het college van bestuur op 13 maart uitnodigden, laat hij een e-mail zien van tien dagen eerder, waarin de organisatie het college uitnodigt en hen vraagt naar een voorkeursdatum. Op hun herinneringsmail volgt drie dagen later een antwoord.

In latere e-mails staat dat het bestuursbureau zich zorgen maakte dat een dergelijke discussie 'makkelijk kan onttaarden in een situatie waar de deelnemers hun spreektijd enkel zouden gebruiken om kritiek op de universiteit en/of het college van bestuur te uiten', maar dat de studenten aangaven open te staan voor ideeën om de bijeenkomst 'beter geschikt te maken voor aanwezigheid' van het college. Sid maakt ook bezwaar tegen het verwijt dat de flyer 'ten onrechte' zouden hebben beweerd dat het college van bestuur aanwezig zou zijn. In een mail die hij toont, vraagt het bestuursbureau uitleg over de flyer, die 'nogal voorbarig' zou zijn en 'niet erg in lijn met wat we gisteren zijn overeengekomen'. Volgens Sid was het de bedoeling om duidelijk te maken wat de organisatoren voor ogen hadden. Wordvoerder Anouk vertelt dat de flyer gezien moet worden in de context van hun andere uitingen over het moeizame contact met het bestuur. Mensen die die berichten gevolgd hebben, zullen volgens haar dus niet gauw denken dat het college had toegezegd te komen, 'maar eerder dat we daar

heel hard ons best voor doen'. De organisatie hoopte juist dat studenten en medewerkers hen zouden helpen het bestuur naar de bijeenkomst te krijgen.

Ook schrijft de universiteit dat de vertegenwoordigers van de actiegroepen niet verschenen 'op een geplande vervolgspraak'. Sid laat een mail zien waarin het bestuursbureau voorstelt om 'vanwege planningsproblemen' hun vervolgspraak te houden op woensdagochtend, in plaats van een eerder overeengekomen moment op dinsdag. Daarop antwoordden de studenten dat dat te laat is. 'We hadden genoeg van de constante vertraging. We hadden een afspraak op dinsdag en zij zijn niet op komen dagen', aldus Sid. 'We werden niet alleen *ghost*, ze gaven ons daarvan de schuld! Wat voor toxische relatie is dit?'

Bij gebrek aan een discussie hebben de activisten rode briefjes klaargelegd bij alle stoelen waarop de aanwezigen hun vragen en opmerkingen aan het bestuur kunnen schrijven. Daarmee loopt de groep naar het bestuursbureau om ze, leuzen scanderend, aan het hek te hangen. Terwijl studenten hun papertjes aan de spijlen binden, zegt Vermeer teleurgesteld te zijn. 'In de raad zegt het college telkens: "Stop met protesteren en ga het gesprek aan", maar dan komt er een uitnodiging voor een gesprek en komen ze zelf niet. En dan plaats je zo'n kinderachtig artikel op je website, dat vind ik echt niet kunnen.'

Hij gaat er vragen over indienen in de raad, maar verwacht niet veel van het antwoord: 'Wij kunnen heel boos worden, maar als zij dan niet luisteren, is het einde verhaal.' Een tijdje wapperen de rode briefjes in de zon. 'Why do you treat your students like terrorists?' 'What concrete actions have you taken so far?' 'Why you acting shy?' Maar dan verschijnen er twee universiteitsmedewerkers met een scharen. De losgeknipte boodschappen verdwijnen in een plastic bakje.

'Het college ziet er geen heil in om drie onderwerpen tegelijk te bespreken'

Op vragen van *Mare* reageert Renée Merckx, directeur strategische marketing en communicatie, dat er door de flyers van de studenten wel degelijk onduidelijkheid is ontstaan over de vraag of het college bij de bijeenkomst aanwezig zou zijn. 'Als je met het college wilt praten, moet je een uitnodiging sturen aan het college. Dat kun je niet zomaar op een banner zetten.'

Ook de klacht van de studenten dat de universiteit haar afspraak voor een vervolgspraak niet is nagekomen, bestrijdt zij: 'Er was geen concrete agenda-afspraak op dinsdag "zo laat treffen wij elkaar daar of daar". We hebben gezegd: we proberen een afspraak te maken op de dinsdag en het exacte agendavoorstel is nooit dinsdag geweest, maar woensdag.' Dat gesprek was wel nodig voor het college omdat – ook na het mailcontact en de eerste gesprek op 3 april – voor de universiteit onduidelijk bleef wat het doel van de bijeenkomst was. De universiteit wilde ook met de groepen in gesprek over een tegenvoorstel: drie losse bijeenkomsten om over de thema's te spreken, want 'als je daar een inhoudelijk debat over wilt hebben, moet je op die onderwerpen inhoudelijke experts uitnodigen', stelt Merckx. 'Het college ziet er geen heil in om dat met drie groeperingen tegelijk te bespreken.'

De kritiek van de activisten op het statement van de universiteit, dat hun uitnodiging aan het college van bestuur niet op 13 maart, maar al op 3 maart is verzonden, blijkt desgevraagd geen verschil van inzicht. Merckx: 'Ik denk dat dat een typfout moet zijn.' Hoe het verder gaat en of er nog een debat volgt, kan Merckx nog niet zeggen. Daarvoor wil ze eerst de inhoud van de opgehangen briefjes bestuderen. 'Daarom hebben we ze weggehaald, om te kijken wat de boodschap is.'

Bezetting van Wijnhaven door Pro-Palestina-activisten, in Den Haag, mei 2024

‘Het is gestoord hoe repressief universiteiten zijn geworden’

De staat Israël moet ontmanteld worden, zegt de Nijmeegse universitair docent economische geografie Harry Pettit, die 24 april een lezing geeft in Leiden. ‘Het is totaal niet antisemitisch om daar een einde aan te willen maken.’

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO MARCEL VAN DEN BERG

Hij was maandag in Amsterdam om de bezetters van het Maagdenhuis aan te moedigen. Op dinsdag was hij op zijn eigen campus om steun te betuigen aan de bezetting van de Nijmeegse Radboud Universiteit, waaraan overigens die middag geweldloos een einde kwam. ‘Ik vind deze studenten ontzettend dapper’, zegt universitair docent economische geografie Harry Pettit. ‘Ze doen er echt alles aan om de universiteiten zo ver te krijgen om de banden met Israël te verbreken. De trend dat universiteiten ethische commissie opzetten is een vertragingsactiek. Als er dan adviezen komen, gebeurt er nog steeds niets. Nijmegen kiest voor eindeloze dialoogsessies. Het breekt mijn hart hoe dit gaat. We hebben het over een genocide. Het is eigenlijk al te laat. Israël heeft de voorwaarden voor Palestijnen om te kunnen leven in Gaza vernietigd. Al onze instituties hebben gefaald.’

Pettit spreekt zijn afschuw uit over het politie-optreden tijdens de Maagdenhuisbezetting. ‘De uva ging echt *next level* met het geweld tegen studenten. Hoe kun je het als universiteit ethisch verantwoorden dat de politie studenten in elkaar slaat terwijl Palestijnen worden weggevaagd?’

De uva stelt dat de studenten daar niet mogen zijn en schade aanrichten aan het pand.
‘Als je de beelden ziet, is dat gewoon niet waar. Ze gebruiken de term “enorme schade”. Kijk wat er van Gaza over is, dan stelt graffiti op de muren niet veel voor. Graffiti heeft een lange traditie in verzet, en nu is het gecriminaliseerd. Crazy. Alles wat deze studenten doen is druk uitoefenen op het college en meteen wordt er ingegrepen.’

U zou in Leiden een lezing geven over Libanon. Dat onderwerp is veranderd naar het onderdrukken van protest tegen Israël. Waarom?
‘Ik zou eerst over mijn onderzoek vertellen, maar de laatste anderhalf jaar vind ik het moeilijk om daarop te focussen. Het is de verantwoordelijkheid van de hele academische gemeenschap om een einde te maken aan genocide. Daar moeten we al onze energie in steken. We kunnen het Israëlische regime isoleren en moeten niet buigen voor repressie van universiteitsbesturen.’

U heeft uitspraken gedaan als ‘Fuck Israël. De enige oplossing is ontmanteling van het land’. Is dat niet antisemitisch?
‘Nee. Het gaat om het ontmantelen van een koloniaal systeem van onderdrukking en vernietiging van Palestijnen. Want dat Israël is dat systeem. Het is totaal niet antisemitisch om daar een einde aan te willen maken.’

Wat moet er dan met de Israëlische gebouwen?

‘Niemand roept op tot het vernietigen van Israël. Er zijn verschillende oplossingen te bedenken. Het is aan de Palestijnen om daarmee te komen. Maar het is duidelijk dat de staat Israël zoals deze nu is, niet kan blijven bestaan. Het is gestolen land. Er zijn miljoenen Palestijnse vluchtelingen, wanneer mogen die naar huis?’

Sommige Joodse en Israëlische studenten en medewerkers voelen zich onveilig door de pro-Palestina acties. Wat vindt u daarvan?

‘Ik heb moeite om daarvoor sympathie op te brengen. *Excuse me*, dat ik de veiligheid van Gazanen boven de gevoelens plaats van mensen die bang zijn voor protesten. Het is van begin af aan duidelijk geweest dat we ons verzetten tegen het zionistische project dat de Palestijnen wegveegt. Dit gaat totaal niet over Joodse mensen. De Israël-lobby probeert dat ervan te maken. Zij zetten ons neer als antisemieten, dat is smaad.’

In Den Haag werden flyers van Students for Palestine verspreid waarin de aanval van Hamas werd toegejuicht. Steunt u deze aanval?

‘Ik ben niet bekend met die flyer. 7 oktober moet je in de context zien van overweldigend geweld van de Israëlische staat. We weten nog steeds niet precies wat er die dag precies is gebeurd. Er zijn zoveel dingen die zijn verzonnen door Israël. De onthoofde baby’s, of baby’s die in de oven waren gestopt. Hamas en de Palestijnen moeten als barbaren worden gezien om zo deze genocide te rechtvaardigen.’

Dus u spreekt zich niet uit tegen wat er op 7 oktober is gebeurd?

‘Ik ben niet in de positie om het te verdedigen of te ondersteunen. Het is aan de Palestijnen om hier op in te gaan.’

U heeft aan uw eigen universiteit met andere activisten een lezing van de Syrisch-Duits activist Rawan Osman verstoord door leuzen te roepen. Waarom deed u dat?
‘Ik was buiten de collegezaal aan het protesteren, niet binnen. Osman staat bekend om haar anti-Palestijnse houding. Ze zegt extreem racistische dingen en steunt het zionisme. Als je racisme verspreidt en genocide goedkeurt, hoor je niet op de universiteit een lezing te geven. ‘Ja, natuurlijk was ik leuzen aan het scanderen en ik droeg een masker. Iedereen doet dat, want anders verschijnen er in de media overal beelden van je. Van diverse media heb ik een doelwit op mijn rug gekregen. Zij willen dat het Radboud me ontslaat. Ik krijg doodsb bedreigingen via mail en telefoon. Toch zie ik het als mijn plicht om te protesteren. ‘Ik ben al een keer onterecht gearresteerd omdat ik deel zou hebben genomen aan een bezetting aan het Radboud. Ik zat in de trein toen die werd beëindigd. Toch heb ik dertig uur vastgezeten. Het is gestoord hoe repressief universiteiten zijn geworden.’

Harry Pettit, *Repression, Removing Fear, and the Struggle to End Genocide*. Lipsius 0.30, donderdag 24 april 17.15 - 18.15 u

Rechters of politici in toga?

‘Na een existentiële crisis over mijn proefschrift ging twee jaar werk de prullenbak in’

Tessa van Buchem deed onderzoek naar een machtig instituut in zwaar weer: het Hooggerechtshof in de vs. ‘Dat de opperrechter publiekelijk kritiek geeft op Trump is hoopvol.’

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO FRED SCHILLING/COLLECTION OF THE SUPREME COURT OF THE UNITED STATES

Wat ben ik aan het doen? dacht Tessa van Buchem drie jaar geleden tijdens haar vakantie in Washington. ‘Mijn promotietraject was al twee jaar bezig en ik zat in een existentiële crisis over mijn proefschrift. Het Capitool was net weer open na de bestorming op 6 januari. Ik wilde ook het Hooggerechtshof bezoeken, de hoogste federale rechter in het land die uitspraken en wetten toetst aan de Grondwet. Vol goede moed kwam ik aan. Maar het Hof bleek niet alleen gesloten, er was ook een hek van tweehalve meter hoog rond het gebouw neergezet. Voor de afzetting stonden demonstranten met protestborden.’

Het waren voor- en tegenstanders van de uitspraak waarmee het Hof het landelijke recht op abortus had geschrapt. De wetgeving kwam daardoor volledig in handen van de staten, waardoor het recht op abortus in sommige staten verdween. ‘Mensen hebben vijftig jaar lang een grondwettelijk recht op abortus gehad. Daar is van de ene op de andere dag een einde aan gekomen. ‘Voor het gebouw was de nodige vrijwing tussen *pro-life*-demonstranten en vrouwen in “baas in eigen buik”-shirts. Later sprak ik een vrouw die het gebouw van Hof aan het schilderen was. “Joh”, zei ze. “jij begrijpt toch ook wel dat wij het vertrouwen in het Hof helemaal kwijt zijn?”

‘Ik besloot mijn proefschrift om te gooien. Twee jaar had ik me gericht op rechtsvinding door het Hof. Al dat werk ging de prullenbak in. Ik ging onderzoek doen naar het lage vertrouwen in het Hof en wat daarvan de gevolgen zijn.’

De negen rechters worden steeds vaker als politici in toga gezien, en dat tast de legitimiteit van het Hof aan. Zowel de Democraten als de Republikeinen proberen een kandidaat van

hun politieke kleur te benoemen. Trump stelde in zijn eerste termijn als president drie rechters aan. Er zitten nu grofweg drie liberale en zes conservatieve rechters in het Hof. ‘Het is logisch dat Amerikaanse burgers de uitspraken van de rechters zien als onderdeel van een politieke procedure’, zegt Van Buchem. ‘Het is alleen juist zo belangrijk voor het vertrouwen dat rechterlijke macht *niet* die associatie met politiek heeft.’

Overigens is het niet zo dat door Trump aangestelde rechters zijn beleid blindelings goedkeuren. De conservatieve rechter Amy Coney Barrett maakt duidelijk onderscheid tussen haar denkbeelden als privépersoon en haar rol als rechter. ‘Zij wil nog wel eens tussende de liberale en conservatieve rechters in zitten door wat dichter bij eerdere uitspraken van het Hof en de Grondwet te blijven.’

Een andere reden waarom de rechters aan vertrouwen verliezen is dat er na een uitspraak lang niet altijd een heldere uitleg volgt. ‘Je moet mensen wel inzicht geven in hoe en waarom je een besluit neemt. Het Hof maakt steeds meer gebruik van de zogeheten *shadow docket*, een soort noodverordening, maar bijvoorbeeld wordt bepaald of een nieuwe wet van kracht mag worden of niet. Het komt voor dat er dan geen, of maar een paar zinnen, uitleg bij een uitspraak wordt gegeven.’

Verder is het Hof steeds meer gaan bepalen, stelt Van Buchem. ‘De afgelopen jaren is de macht van lagere rechtbanken, maar ook agentschappen – organisaties die zijn opgericht door een federale of staatsoverheid om een bepaald aspect van de wet te beheren – steeds meer afgebrokkeld. Het Hof heeft die macht naar zich toe getrokken.’

Steeds vaker bepaalt het Hof dat de expertise niet bij gespecialiseerde agentschappen ligt. ‘Dat gebeurde bijvoorbeeld tijdens

corona. De Occupational Safety and Health Administration, die verantwoordelijk is voor de veiligheid van werknemers, had maatregelen genomen rond testen en het dragen van mondkapjes. Het Hof vond de maatregelen te ver gaan en zette er een streep door. Ook bij deze uitspraak werd weinig uitleg gegeven.’

Het Hof heeft zelfs een einde gemaakt aan de zogeheten *Chevron-deference*: het principe dat de rechter zich neerlegt bij de expertise van een agentschap. ‘Het Hof heeft gezegd: “De expertise ligt bij ons.”

Hoe kunnen de rechters hun legitimiteit weer versterken? ‘Het vertrouwen terugwinnen van burgers is een belangrijke eerste zet. Dat kan door beter uitleg te geven bij uitspraken en minder beslissingen te nemen middels de *shadow docket* waarin weinig tot geen motivering is te lezen.’

Zelfreflectie van rechters speelt ook een grote rol. ‘Waarom is er eerder een bepaalde uitspraak gedaan en waarom komen we daar nu op terug? Zijn er nieuwe uitdagingen en is de wereld veranderd? Hoe reageren we daar op?’

Verder is transparantie belangrijk. ‘Er is een nieuwe ethische code, maar er is meer nodig. In sommige zaken trekken rechters zich terug zonder uit te leggen waarom. Vertel gewoon dat je ooit geld hebt gehad van een belanghebbende, of dat je bij een bedrijf dat betrokken is bij een rechtszaak hebt gewerkt. De drie liberale rechters doen dat keer op keer heel netjes. De zes conservatieve rechters niet.’

‘Aan het huis van rechter Samuel Alito hingen in 2021 twee opvallende vlaggen: een omgekeerde Amerikaanse vlag, een symbool voor het vermeende stelen van de verkiezingen door Biden en de zogeheten *Appeal to Heaven*-vlag die wordt gezien als een steunbetuiging aan Trump. Toen Alito ernaar werd gevraagd, merkte hij alleen maar op dat zijn vrouw nu eenmaal van wapperende vlaggen hield. Ja, kom op, zeg. Wees eerlijk en integer.’

Een belangrijke kwestie is of het Hof zich kan en wil verzetten tegen het beleid van Trump en of de president vervolgens naar hen zal luisteren. Van Buchem is optimistisch. ‘Ik heb het gevoel dat het Hof standvastig zal zijn en zal laten zien dat zelfs de president maar bepaalde ruimte heeft om in te bewegen en niet almachtig is.’

Ze ziet in ieder geval tekenen van verzet. Toen Trump besloot 250 migranten naar El Salvador te deporteren, blokkeerde federale rechter James Boasberg de uitzettingen gedeeltelijk. Hij kreeg vervolgens de volle laag van Trump op sociale media: *This judge, like many of the Crooked Judges I am forced to appear before, should be IMPEACHED!!!*

‘Toen heeft opperrechter John Roberts, de voorzitter van het Hof gezegd: “Dit gaat te ver. Jij bent nu letterlijk aan het oproepen tot het afzetten van mijn collega’s, terwijl die gewoon hun werk doen. We zijn allemaal onderdeel van de democratische rechtsstaat, net als de president. Laten we de normale juridische procedure volgen.”

‘Dat de opperrechter zich publiekelijk tegen uitspraken van een president keert, is opvallend. ‘Dat gebeurt bijna nooit. Toen dacht ik: oké, er is nog hoop. Het Hof laat zien dat ze een eigen onafhankelijk instituut is en de rechters geen marionetten zijn waarvan Trump de touwtjes in handen heeft.’

Cruciaal is of Trump zal luisteren. ‘Het is zorgelijk dat zowel Trump als vice-president JD Vance uitspraken hebben gedaan die de gerechtelijke macht onder druk zetten.’ Vance zei bijvoorbeeld dat rechters geen controle mogen hebben op de uitvoerende macht. Trump schreef op X: *‘He who saves the country does not violate the law.’*

De zaak van de naar El Salvador gedepoteerde Kilmara Abrego Garcia is een lakmoesproef voor de rechtspraak. Deze Salvadoraanse burger is onterecht Amerika uitgezet en zonder proces in de beruchte cecor-gevangenis gezet. Een administratieve fout, erkende de regering Trump. Het Hof bekrachtigde een uitspraak van een lagere rechter dat de Amerikaanse overheid Abrego Garcia moet helpen terug te keren naar de vs. Vooralsof heeft de Trump-regering nog geen stappen gezet om gevolg te geven aan die uitspraak.

‘Ik hoop van harte dat Trump wel naar de uitspraken van het Hof gaat luisteren, maar vrees dat hij dat niet zal doen. Ik hoop dat er mensen om hem heen zijn die wel de spreiding der machten in acht nemen en tegen hem zeggen dat je als president ook vertrouwen nodig hebt van de burgers, en dat krijg je alleen als je de rechtsstaat respecteert.’

Tessa van Buchem, *Supreme Redux. Restoring the Foundational Role of the United States Supreme Court*. Promotie is op do: 24 april

Hoe China jojooot met AI

In de paardenrace wie de beste AI kan ontwikkelen wisselt China voortdurend van rol. Van pleitbezorger voor veiligheid is het land stille toeschouwer geworden, zegt onderzoeker Guangyu Qiao-Franco. 'Dat baart me zorgen.'

DOOR ELSE VAN DER STEEG

China was erg actief op het gebied van AI en wapenveiligheid. In 2016 was het een van de eerste landen die opriep tot veilig gebruik van militaire AI, vertelt Guangyu Qiao-Franco. Het land stuurde zelfs bij de VN aan op juridisch bindende afspraken die het ontwikkelen van wapens buiten menselijke controle verbodt, zegt de onderzoeker van de Radboud Universiteit die donderdag een lezing geeft in Wijnhaven over de Chinese rol bij de ontwikkeling van kunstmatige intelligentie.

'China lobbyde ook actief bij de VN-mensenrechtenraad, voor de bescherming van de rechten van kwetsbare groepen tegen de potentieel schadelijke effecten van AI. Opvallend, aangezien China vaak juist zelf door dezelfde raad wordt bekritiseerd.' De Chinese houding wisselt voortdurend, zeker in het huidige geopolitieke klimaat, en dat baart de onderzoeker 'grote zorgen'. 'Het land wil een voorsprong behouden of krijgen in AI-ontwikkeling, maar tegelijkertijd de veiligheid waarborgen, niet alleen van deze technologie, maar ook om te zorgen dat de nationale veiligheid, overheidsveiligheid en openbare orde niet ondermijnd worden door AI.'

'Als je het beleid van de afgelopen jaren bekijkt, zie je die fluctuatie: de nadruk ligt op ontwikkeling tot er veiligheidsproblemen aan het licht komen, bijvoorbeeld een datalek. Dan wordt veiligheid de prioriteit. Als daar te veel nadruk op komt te liggen, zet dat de ontwikkeling weer te veel stil en zo wordt dat na een tijdje weer de focus. Momenteel ligt de nadruk op ontwikkeling vanwege door de spanningen tussen China en de VS.' Vanaf 2017 noemde China zichzelf een 'gelijke concurrent' met de VS. Het was een paardenrace waarin beide landen evenveel onderzoekspatenten aanvroegen. 'Maar toen het Amerikaanse platform Open AI zich sneller ontwikkelde, veranderde de toon van de Chinese retoriek. Het land noemde zichzelf niet meer "gelijke concurrent", maar "wereldwijd toonaangevende volger". Om niet achter te raken op de VS, richtte China de pijlen weer meer op ontwikkeling, en minder op veiligheid.'

'Mensen zijn geneigd te denken dat China's AI-beleid is gecentreerd rondom ideologie en controle', zegt Qiao-Franco. 'Maar eigenlijk zijn deze maatregelen gewoon pragmatisch: is de technologie haalbaar, wat is het meest gunstig voor economische groei, en hoe kan China wedijveren op het wereldtoneel en de populairste programma's maken zonder mensenrechten te schenden?' De stormachtige ontwikkeling van DeepSeek heeft de rol van China weer veranderd.

'Ik denk dat ze zichzelf weer "gelijke concurrent" kunnen noemen.' Met alle gevaren van dien: 'Het gaat om het bereiken van technologische doorbraken, en niet om het ontwikkelen van veiligheidsmaatregelen.' In 2024 organiseerden Nederland en Zuid-Korea samen het REAIM (Responsible AI in the Military domain) Summit. 'Waar China een aantal jaar geleden nog vooraan stond bij dit soort regelgeving, is het land nu 180 graden gedraaid naar de rol van stille toeschouwer. Dat is een direct resultaat van de concurrentiestrijd met de VS.'

De aanpak van Amerika is te omschrijven als 'laissez faire', zegt ze. 'Minimale interventie door de overheid en de nadruk op snelle ontwikkeling. De VS wil zo min mogelijk regelgeving rond AI, behalve om het worst-case scenario te voorkomen. Zij maken zich zorgen om het gebruik van AI in de commando- en controlecentra van nucleaire wapens. Ze zeggen: "We kunnen ons blijven ontwikkelen zoals we willen en de concurrentie aangaan, maar laten we het gebruik van AI in nucleaire wapens voorkomen, want dat kan leiden tot menselijke catastrofe." Ze proberen ook China hierin mee te nemen.'

'Tijdens de regering-Biden zijn hier wel stappen in gezet. Maar dat is een vrij algemeen statement. Veel details moeten nog uitgediept worden. Want gaat het over de lanceringsbeslissing, of de ondersteuningssystemen, of de logistiek? Daar zijn experts nog over in gesprek. De lanceringsbeslissing zullen ze beide absoluut niet aan AI overlaten. Maar er gebeurt veel in de aanloop naar die beslissing. AI kan bijvoorbeeld wel informatie verwerken, en meedenken over lanceringen en doelen. Daarover is nu nog geen helder beleid.'

De onderlinge concurrentie is het grootste obstakel in het ontwikkelen van veiligheidsrichtlijnen, denkt Qiao-Franco. 'Het gaat de VS erom om een voorsprong op China te behouden. China ziet nog steeds wel het belang van veiligheidsmaatregelen. Een vooraanstaande leider op het gebied van AI in China heeft gezegd: "Het ontwikkelen van AI zonder veiligheidsvoorzieningen is als autorijden zonder rempedaal. Je wil zorgen dat je sneller kunt rijden, maar ook alle noodzakelijke mechanismen en hulpmiddelen hebben om dat veilig te doen. Die veiligheidsmaatregelen komen er in China vermoedelijk niet door samenwerking met andere landen, maar eerder op nationaal niveau.'

Guangyu Qiao-Franco, ChatGPT vs DeepSeek: China's Rise as AI Power, Wijnhaven 2.17, 17 april, 16.00-17.00 u

Protesten in Washington, Berlijn en Geneve van de Campaign to Stop Killer Robots, een beweging die zich inzet tegen zelfsturende wapens

'China is 180 graden gedraaid van initiatiefnemer over regelgeving, naar stille toeschouwer'

Hoe ervaren jonge ouders hun studie? Aan Mare vertellen ze over studeren met kinderen. 'Als je iedere dag ziet voor wie je het doet, sla je eerder de boeken open.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN
FOTO'S MARC DE HAAN

Het middel tegen studievertraging: een kind krijgen

‘Ik heb voor het eerst in een tentamenweek alleen maar goede cijfers gehaald’

‘Veel dispuutgenoten willen graag oppassen’

Sven Kemper (24) doet de bachelor filosofie. Met zijn vriendin en hun bijna tweejarige zontje Duko woont hij in Voorburg. ‘Het vaderschap was een wake-up call dat ik geen vertraging meer mag oplopen.’

‘Ik zat middenin mijn studentenleven toen ik erachter kwam dat ik vader zou worden. Ik deed een bestuursjaar bij de Plaatselijke Kamer van Verenigingen Leiden (pkvv), zat bij Quintus en opeens moesten alle roeren worden omgegooid. Dat was nogal wat.’

‘Mijn vriendin en ik kennen elkaar van Quintus. En je kent de Leidse Tamtam: binnen een dag had het nieuws zich als een wervelwind verspreid over heel de stad. Dat zagen we aankomen natuurlijk, maar de reacties vielen heel erg mee. Mensen zullen echt wel achter je rug om praten, maar iedereen begon meteen met ons mee te denken.’

‘Het verschil in reacties was heel grappig. De mensen die wat ouder en volwassen waren, en vaak zelf al kinderen hadden, feliciteerden ons en beseften daarna pas dat we een vrij grote verandering aankondigden. Bij studenten was de reactie andersom: die schrokken eerst, de felicitaties kwamen achteraf.’

‘Onze eerste reactie was zoals die van de studenten om ons heen: we schrokken heel erg. Maar uiteindelijk viel het allemaal best mee. Je wordt in de maanden voor de geboorte in een stroom meegezogen en je past je aan de situatie aan. Het hielp enorm dat wij veel hulp van familie en mensen in onze omgeving kregen.’

‘Mijn vriendin is eerst weer bij haar ouders gaan wonen. Een kind in een huis met negen andere studentes past niet helemaal. Na de geboorte trok ik ook even in, maar toen Duko ongeveer een half jaar was, hebben we samen een plekje gevonden in Voorburg.’

‘Veel vrienden en dispuutgenoten willen graag oppassen.’

Ze zijn heel geïnteresseerd in ons zontje. Tegen de tijd dat zij eenmaal kinderen hebben, kan Duko komen oppassen, grappen we soms.

‘Ik heb ook veel hulp gekregen van professoren. Ze hebben zelf ook vaak kinderen en herkennen de dingen waar ik tegenaan loop. Afgelopen semester had ik een belangrijke deadline, maar mijn zontje was gevallen en ik moest met hem naar het ziekenhuis. Toen ik mijn professor mailde voor uitstel, mailde hij terug dat hij met zijn dochter hetzelfde had meegemaakt en gaf akkoord. Ik weet niet of dat bij andere studies ook zo zou zijn, filosofie is daar misschien wat makkelijker in.’

‘Er zijn wel momenten geweest waarop ik echt even niet wist wat ik moest doen. Ik had al studievertraging opgelopen door corona en kwam net uit een bestuursjaar. Ik dacht: misschien moet ik nu wel gaan werken. Maar ik wilde niet stoppen met mijn studie. Ik heb gelukkig samen met mijn studietoelichting kunnen kijken naar wat voor mij te behappen was.’

‘Ik merk dat studeren met een kind wel veel energie kost. Het is geen 9-tot-5-baan. Je moet veel in de avond doen. Ik heb nog wel moeite om alles in balans houden.’

‘Mijn vriendin is pas geleden wel gestopt met haar studie. Ze moest ernaast best veel werken en vond haar opleiding niet meer leuk. De combinatie met het krijgen van een kind werd voor haar te veel. Ze vond het belangrijker om haar werk vier dagen in de week en de zorg voor haar zoon omhoog te houden.’

‘De universitaire opvang bij De Kattekop heeft een flinke last van onze schouders gehaald. Daardoor kan ik overdag meer studeren, waardoor ik ’s avonds meer tijd overhoud. Ik pak ’s ochtends de trein naar Leiden met de kinderwagen, gooi Duko af bij de opvang en kan gelijk door naar college. Alleen rond kerst is er geen opvang. Dat is altijd even pittig, want dan zit je middenin de tentamenperiode.’

‘Wij hoeven voor de opvang gelukkig niet veel te betalen. Ik denk dat we maandelijks honderd euro moeten lappen, dankzij alle toeslagen die we ontvangen. Het financiële uitzoekwerk gaf wel stress in het begin, want de toeslagen-affaire zat ons in de nek te hijgen. Maar daar moet ik mijn

vriendin voor bedanken: zij heeft al het uitzoekwerk gedaan.

‘Ik kan nu het plezier inzien van kinderen en wat ze brengen in je leven. Ik had hiervoor geen kinderwens, maar we zijn er wel echt achter gekomen dat een kind je echt iets geeft om voor te leven en voor te werken. Ik ben niet ineens omgevoerd in een familiemens die voor een tweede wil gaan, maar het is heel bijzonder om hem te zien opgroeien. Eerst was hij zo klein en hulpeloos, dan leert hij kruipen, dan weer lopen en nu haalt hij zelfs al kattenkwaad uit op de opvang.’

‘Door hem heb ik ook een hernieuwde passie voor mijn studie filosofie. We hebben vaak colleges over opvoeding en hoe ouders en je omgeving bepalend zijn voor de dingen die je leert in het leven. Hoe je je kind dingen aanleert, is bepalend voor hoe die op latere leeftijd is. Daar ben ik heel bewust mee bezig.’

‘Door Duko ben ik sowieso anders naar het studentenleven gaan kijken. Dankzij hem heb ik een stok achter de deur gekregen voor mijn studie en laat ik me niet meer zo afleiden door feestjes. Het vaderschap was echt een wake-up call dat ik niet meer zoveel studievertraging mag oplopen. Ik heb voor het eerst in een tentamenweek allemaal goede cijfers gehaald. Ik ben erachter gekomen dat ik beter ben in studeren dan ik dacht. Je hebt nu iemand thuis die op je rekent. Ik doe het echt voor hem.’

‘Ik zou andere studenten die onverwachts ouder worden willen meegeven: wees niet bang om hulp te vragen. Er heerst nog steeds zo’n stom idee dat je als ouder alles zelf moet kunnen. Maar het is zoveel fijner als je hulp accepteert. Ja, je mist borrels en feestjes, maar je komt op je 24^e toch wel op een punt dat je daar anders naar kijkt.’

‘Sommige dingen blijven gewoon kunnen. We zijn laatst nog naar een festival geweest. Maar je kunt niet meer elke week excessief drinken, zoals in het begin van je studententijd. En als ik dat dan toch doe, word ik in de ochtend al snel herinnerd aan mijn domme keus, want hij is vroeg wakker. Het zorgt voor grappige situaties. Niet dat je nu gelijk jeugdzaam moet bellen, maar soms zit je dan brak in de ochtend met zo’n jochie op schoot naar de Teletubbies te kijken of Nijntje te lezen. Daar kan ik dan ook wel weer om lachen.’

‘Ik moest voor hem dat papiertje halen’

Dennis de Beeld (27) voltooide onlangs zijn studie Life science and technology. **Stella van der Neut (29)** begint binnenkort aan haar master film- en literatuurwetenschap. Samen hebben ze zontje Harvey (3,5) en verwachten in juli hun tweede kind. ‘Het helpt dat we jong zijn: een gebroken nacht heeft minder impact.’

Stella: ‘Heel veel mensen vroegen of het een ongelukje was. Dat is het eerste wat ze bij studenten denken. Dat snap ik ook wel, maar het was niet het geval. Het leek ons allebei heel leuk om een kind te hebben. Alleen hadden we niet gedacht dat het zo snel zou lukken. We waren natuurlijk blij, maar ook wel een beetje geschrokken.’

Dennis: ‘Het gebeurde gewoon en toen dachten we: het lukt vast wel. Er zijn wel meer mensen die lange werkweken maken, en hen lukt het ook.’

Stella: ‘Wij zijn allebei best optimistisch ingesteld. Daarnaast heb ik een behulpzame familie en heeft Dennis een heel goede relatie met familie en vrienden. Als we dat niet hadden gehad, was de keuze misschien anders geweest. Het was natuurlijk wel een verrassing, niemand zag het aankomen. Iedereen reageerde uiteindelijk positief.’

Dennis: ‘De eerste keer was het heel spannend om aan iedereen te vertellen. We waren nerveus voor de reacties. Toen Harvey net geboren was, zaten we allebei midden in onze studie. Best pittig. Destijds waren we niet op de hoogte van universitaire kinderopvang. Het bestaan van De Kattekop was best wel slecht verkondigd. Ik heb ook niet van mijn studietoelichting gehoord dat het bestond. De opvang heeft echt onze studie gered. We gingen van één dag naar drie dagen opvang in de week, dat gaf veel ruimte. En doordat we als student arm genoeg zijn, wordt 96 procent vergoed.’

Stella: ‘Waarschijnlijk weten studietoelichting ook niet, omdat er zo weinig studerende ouders zijn.’

Dennis: ‘Stella en ik kennen elkaar van de El Cid-week. Ik moest voor Quintus studenten ronselen om naar onze activiteit te komen, maar ik ben op wat latere leeftijd lid geworden, dus ik luisterde niet zo goed. In plaats daarvan ging ik aanpappen met Stella.’

Stella: ‘Ik vond ik mezelf veel te oud om nog lid te worden, maar ging wel naar een feest van Quintus. Ik was 23 en dacht dat het geen kwaad zou kunnen om mensen te leren kennen. Ik had al een paar studies gedaan en was in 2019 begonnen aan China studies. Ik was net drie dagen in Leiden en had ik al gelijk een man aan de haak geslagen.’

Dennis: ‘We zijn al snel samen gaan wonen. Niet officieel, maar door de lockdown moesten we kiezen: of elkaar nooit zien, of elkaar altijd zien.’

Stella: ‘We wonen nu twee jaar in een fijn appartement en wonen hartstikke chill en goedkoop. Daar wonen ook allemaal iets oudere studenten en PhD’ers. Dat is ook wel fijn.’

Dennis: ‘Op de universiteit gaat niemand je handje vasthouden. Ik ben wel naar de studieadviseur gegaan toen ik hoorde dat ik vader werd. Ik heb ook een start-up, ImmunoWars, dus ze waren al gewend dat ik een wat ander traject had. Uiteindelijk heb ik vier jaar gedaan over een tweejarige master.’

Stella: ‘Bij mijn studie zijn ze ervan op de hoogte dat ik een kindje heb en dat ik weer zwanger ben. Ze hebben niet perse een grote rol gespeeld in de organisatie eromheen. Ik ben zelf van de strakke plannings. Ik doe mijn master straks in anderhalf of twee jaar en werk ernaast 24 uur per week. De studie is flexibel. Dat is maar goed ook, want je weet nooit helemaal zeker hoe je dag eruit gaat zien. Je kunt wel op de planning hebben dat je naar college gaat en dan een paar uur gaat studeren, maar voor hetzelfde geld word je gebeld dat Harvey ziek is. Dan moet je hem weer ophalen.’

Dennis: ‘Laatst was hij gevallen en had hij een blauw oog. Dan kun je dus je hele dag cancelen. Het tijdsmanagement dat dat van ons vraagt, vind ik denk ik het moeilijkst van het ouderschap. Dat gaat nog niet altijd helemaal lekker.’

Stella: ‘Zeker nu is het druk. Ik ben bezig met mijn thesis, die

moet af voor Harvey’s zusje komt. Dus aankomende week-enden gaat Harvey naar onze ouders, zodat ik me volledig daarop kan focussen.’

Dennis: ‘Bij De Kattekop krijgen we ook veel hulp. Zo kennen we een Franse professor cryptologie die wij veel helpen en die ons veel helpt. Het is een beetje alsof je met je eigen professor bij binnenspeeltuin Monkey Town zit, ook al krijgen we beiden geen les van hem. Maar het idee is wel grappig. Financieel hebben we geen hulp nodig gehad, want onze inkomsten zijn stabiel.’

Stella: ‘Ik heb in mijn eerste studiejaar al maximaal geleend omdat het studeren met een kindje makkelijker maakte, dat kan nu niet meer dus nu werk ik gewoon.’

Dennis: ‘Mijn lening is een jaar geleden gestopt en ik heb naast mijn studie altijd gewerkt. Het lenen gaf me de ruimte om veel met mijn start-up bezig te zijn. Maar toen ik een kind kreeg, ging ik daar anders over nadenken. Toen dacht ik: was lenen eigenlijk wel slim? Ik neem alles in het leven serieuzer. Daarom denk ik dat een kind krijgen een verrijking en motivator is. Idealer gaat die start-up natuurlijk goed, maar ik vond dat ik mijn studie moest afmaken en dat papiertje moest halen voor zijn toekomst. Het vaderschap hielp enorm tegen mijn uitstelgedrag. Als je iedere dag ziet voor wie je het doet, sla je toch wat eerder de boeken open.’

Stella: ‘Ik denk dat studeren en ouderschap prima te combineren zijn. Het heeft echt geholpen dat we jong zijn: een gebroken nacht heeft op deze leeftijd een stuk minder impact dan wanneer je op latere leeftijd kinderen krijgt.’

Dennis: ‘Toch kijken we er ook naar uit dat ons hectische leven wat rustiger wordt en we een keer samen op vakantie kunnen. Dat hebben we nog nooit gedaan.’

Stella: ‘Ik ben ook wel klaar met studeren en wil mijn master afmaken, zodat ik meer kan genieten van de kinderen. Soms voel ik me schuldig dat ik zoveel tijd besteed aan mijn studie en voor mijn gevoel te weinig aan mijn kind. Als je iets heel graag wilt en je hebt de motivatie om het te doen, dan kom je er wel. En als je er dan allemaal wat langer over doet, is dat ook niet erg. Dat zou ik Harvey willen meegeven.’

‘Ik vond dat ik mijn studie moest afmaken voor zijn toekomst’

Ode aan de doe-het-zelvers

Muurleeuwenbek, *Cymbalaria muralis*

Amateuronderzoekers en verzamelaars zijn van onschatbare waarde voor de wetenschap, betoogt hoogleraar biologie Menno Schilthuis in zijn boek *Darwin in de achtertuin*. 'Er zijn nog zoveel belangrijke dingen te ontdekken.'

DOOR MARK REID
FOTO MARC DE HAAN

Kijk wat hier zit! Muurvaren, muurleeuwenbek, tongvaren en verschillende korstmossen.' Knielend voor een muurtje bij de Doelengracht bestudeert Menno Schilthuis de bakstenen. 'Dit soort oude muurtjes hebben nog kalkrijke mortel, en daar groeien die planten goed op.' Als een ontdekkingsreiziger catalogiseert hij de onopvallende plantjes waar de studenten op weg naar het Lipsius snel langslopen, maar waar ook de professionele wetenschap vaak aan voorbijstuift. Het zijn dit soort observaties die volgens Schilthuis perfect kunnen worden gedaan door burgerwetenschappers. In zijn boek *Darwin in de achtertuin*, dat deze week verschijnt, spoort hij iedereen aan, biologie-achtergrond of niet, om de omgeving te ontdekken en daar wetenschap te beoefenen. 'In de negentiende eeuw had je mensen zoals Darwin die geen professionele wetenschapper waren, maar toch wetenschap bedreven. Maar tegen het eind van die eeuw en zeker in de twintigste begon de professionalisering: natuuronderzoek belandde bij universiteiten en musea. Sindsdien was het eigenlijk niet meer mogelijk voor amateurs om mee te doen.' De wetenschap werd onbereikbaar voor buitenstaanders. Noodzakelijke vakbladen waren onbetaalbaar, laboratoria met apparatuur ontoegankelijk, en publiceren was al helemaal onmogelijk. Collecties van musea waren voor niet-wetenschappers vaak ook niet toegankelijk, hoewel ze in veel gevallen grotendeels waren samengesteld uit donaties van amateurs. Daar komt nu verandering in, ziet Schilthuis. 'Het grappige is dat je nu een terugkeer ziet naar die tijd dat mensen gewoon in hun tuinschuurtjes ontdekkingen konden doen. Danzij de Open Scien-

ce-beweging is onderzoek doen voor iedereen met motivatie en interesse een optie.' Deze burgerwetenschappers, of buurtwetenschappers zoals Schilthuis ze liever noemt, zijn in opkomst. Via Open Access-tijdschriften kunnen ze wetenschappelijke literatuur raadplegen, en anders is die wel via Sci-Hub te vinden. Online vinden ze voor behapbare prijzen tweedehands apparatuur om buurlaboratoria in te richten, en met apps als ObsIdentify en Merlin wordt het zelfs voor de complete leek mogelijk om planten en dieren te herkennen. In zijn boek geeft Schilthuis het voorbeeld van Sigrid Jakob, een organisatiestrateeg die in New York woont en zelf geen enkele achtergrond of opleiding in de biologie heeft. Toch doet zij vanaf haar keukentafel onderzoek naar allerlei soorten paddenstoelen in haar woonplaats. Dat is lastig, want de meeste paddenstoelen zijn op het oog moeilijk uit elkaar te houden, voor zover ze überhaupt al bekend zijn voor de wetenschap. Daarom doet Jakob iets wat twintig jaar geleden nog miljoenen had gekost: ze bekijkt het dna van de schimmels. En hoewel ze haar data nog opstuurt naar een lab om het te laten sequencen, is er inmiddels voor een paar honderd euro een apparaatje te koop waarmee je dat ook thuis kunt doen. En in de nabije toekomst zijn die waarschijnlijk zelfs direct aan je telefoon te verbinden. Wie een eerste stap als burgerwetenschapper wil wagen kan het best ObsIdentify downloaden om daarmee wat planten in de buurt te bekijken. 'Je kan je aanmelden bij een biodiversiteitsmonitoringsnetwerk. Waarneming.nl is populair: dat is niet alleen een platform om waarnemingen te registreren en laten valideren door ervaren deelnemers, maar ook een sociaal netwerk waarmee je

buurtgenoten kunt leren kennen. Ze wisselen tips uit en verdelen het werk. In een bepaald gebied is er iemand die wat met nachtvlinders doet, en iemand anders is meer van de paddenstoelen of planten. Zo wordt de hele biodiversiteit opgeknipt in behapbare snippers.' Schilthuis ziet voldoende mogelijkheden voor nieuw onderzoek. 'Je zou kunnen kijken naar de invloed van zonnepanelen op waterinsecten. Er zijn insecten die glimmende zonnepanelen verwarren voor een wateroppervlak. Dat leidt waarschijnlijk tot heel veel sterfte. Er zijn wel methoden die dat kunnen voorkomen, maar daar is nog heel weinig onderzoek naar gedaan. 'Veel mensen hebben zonnepanelen op hun dak, en veel mensen hebben ook een vijvertje in hun tuin. Je zou dat heel makkelijk binnen een buurt kunnen onderzoeken, en zelfs kunnen publiceren.' Collecties van natuurhistorische musea als Naturalis zijn voor een aanzienlijk deel samengesteld uit schenkingen van amateurs. Maar die donaties nemen de laatste jaren af. Sterft het kind met de insectenverzameling uit, samen met de insecten? Schilthuis, zelf al van kinds af aan insectenverzamelaar, wijst naar een hoop bladeren. 'Als je iemand meeneemt met een keverzeef en zo'n straahtoeke gaat uitzeven, zul je toch allerlei soorten kortschildkevertjes ontdekken. Ook al gaat het slechter met de insecten, dat betekent niet dat er geen leuke of belangrijke dingen te ontdekken zijn.'

Menno Schilthuis, *Darwin in de achtertuin*, Atlas Contact, €24,99

Discriminatie: wie niet uit de EU komt, wordt geen student-assistent

Studenten van buiten de Europese Unie moeten ook kans maken op een baan als student-assistent, vindt de universiteitsraad. Niet alle instituten werken mee aan het verkrijgen van werkvergunning en dat is discriminatie. 'Het is niet eerlijk dat we studenten ongelijk behandelen.'

DOOR VINCENT BONGERS

'Wij hebben opgemerkt dat de mogelijkheid dat non-EU studenten een student-assistent kunnen zijn afhankelijk is van het instituut waarbij zij willen werken', zei Anastacia Peters van studentenpartij PBMS onlangs tijdens de universiteitsraadsvergadering. 'Sommige instituten doorlopen wel het lange proces om werkvergunningen aan te vragen voor de studenten, andere doen dat niet.'

De partij wilde weten wat het college van deze gang van zaken vond en of er universitair beleid is rond deze vergunningen en de werkmogelijkheden voor studenten van buiten de EU.

'Er is geen universiteitsbreed beleid', reageerde vice-collegevoorzitter Timo Kos.

'Faculteiten en instituten kunnen non-EU-studenten aannemen, wel is er dan inderdaad een werkvergunning nodig. De vergunning is een wettelijke verplichting, iets wat buiten de universiteit ligt. De aanvraag heeft een doorlooptijd van vijf weken.'

Studenten die nul op het rekest kregen van een instituut zouden in sommige gevallen hebben gehoord dat het aan het universitaire uitzendbureau Jobmotion lag.

Onzin, volgens Kos. 'Jobmotion heeft geen rol in het aanvragen van deze vergunning. Een aanvraag moet worden gedaan bij het Service Centre International Staff.'

Peters legde vervolgens uit dat studenten van buiten de EU soms wel assistent mogen worden als ze het niet meteen opgeven.

'Wij hoorden het verhaal van een masterstudent die toen hij zijn instituut benaderde eerst nee kreeg te horen. Maar bij aandringen bleek het toch wel te kunnen. Het is vervelend dat als je een grote mond opzet er ineens wel mogelijkheden zijn.'

Femke Spaargaren van PBMS vond het 'raar' dat er überhaupt een verschil tussen EU- en non-EU-studenten wordt gemaakt.

'Nu wordt er voorgeselekteerd op waar iemand vandaan komt. Dat is bizar en wordt echt als oneerlijk beschouwd door studenten. We moeten toch stimuleren dat we studenten gelijk behandelen. Instituten moeten niet verschillend werken op dit punt.'

'In feite is het een discriminerende maatregel', stelde Joost Augusteijn van personeelspartij LAG. 'Omdat in de praktijk bepaalde instituten niet de moeite willen doen om een werkvergunning aan te vragen.'

'Ja, als het een principe is om dat niet te doen, dan is het discriminatie', reageerde Kos. 'Dat mag uiteraard niet. Het ontwijken van moeite doen, is niet wenselijk. Het meewegen dat het non-EU-studenten zijn, lijkt me ook onwenselijk. Ik zal HR informeren dat dit signaal er is en vragen of het daar ook wordt herkend. We zullen ook de instituten nogmaals op de regels wijzen. We gaan meer informatie geven, dan weet iedereen hoe het zit.'

@mareonline.nl

Er studeren veel te weinig archeologen af

Het slagingspercentage van de masters bij Archeologie moet verdubbelen. De faculteit wil studenten laten loten om onderwerpen en begeleiders.

DOOR ELSE VAN DER STEEG

Archeologie wil een nieuwe procedure voor het schrijven van masterscripties. Tijdens de faculteitsraadsvergadering is hiervoor een voorstel ingediend. Momenteel haalt een zeer laag aantal studenten minimaal een masterdiploma in een track van een jaar: vergeleken met het universiteitsbrede gemiddelde nog geen vijftig procent. 'Om dat gemiddelde te halen, moet ons nominale slagingspercentage verdubbelen', zei vice-decaan Alex Geurds tijdens de faculteitsraadsvergadering.

Naast dat zo'n lange scriptieduur vervelend is voor studenten, levert het ook ongelijke werkdruk op: sommige docenten begeleiden bijna niemand, terwijl bij anderen het aantal studenten opstapelt als de scripties vertraging oplopen. Ook financieel heeft het gevolgen: 'De faculteit ontvangt financiering op basis van behaalde diploma's binnen twee jaar', staat in het voorstel.

Het plan is om een duidelijk start- en eindpunt aan het scriptieproces te verbinden, met daarin deadlines die gelden voor alle masteropleidingen binnen de faculteit. Studenten geven voor een deadline aan wat hun voorkeursonderwerp is en welke top vijf aan begeleiders ze prefereren. Hierna wordt geloot wie welke begeleider krijgt, om zo de verdeling onder docenten evenredig te houden.

De faculteitsraad had wel wat vragen over die loting. Faculteitsraadsvoorzitter Merlijn Veltman vroeg zich af of een loterij specialiseren moeilijker maakt. 'Studenten komen van over de hele wereld, juist voor specialisaties. Deze oplossing werkt goed voor begeleiders, maar misschien worden studenten er nu juist de dupe van. Als we dit systeem gaan gebruiken, moet dat vooraf heel duidelijk worden gemaakt aan potentiële studenten.' Geurds beaamde dit. Er zal ook worden gekeken naar een selectiesysteem gebaseerd op prestatie in plaats van loten, zei hij.

De raad vroeg zich ook af of er door dit systeem geen specialisatiemogelijkheden verloren kunnen gaan. 'We moeten realistisch zijn, misschien is niet alles mogelijk', aldus Geurds. Maar, benadrukte hij, vaak kunnen docenten wel een scriptie begeleiden, ook als ze geen expert zijn op het specifieke sub-onderwerp.

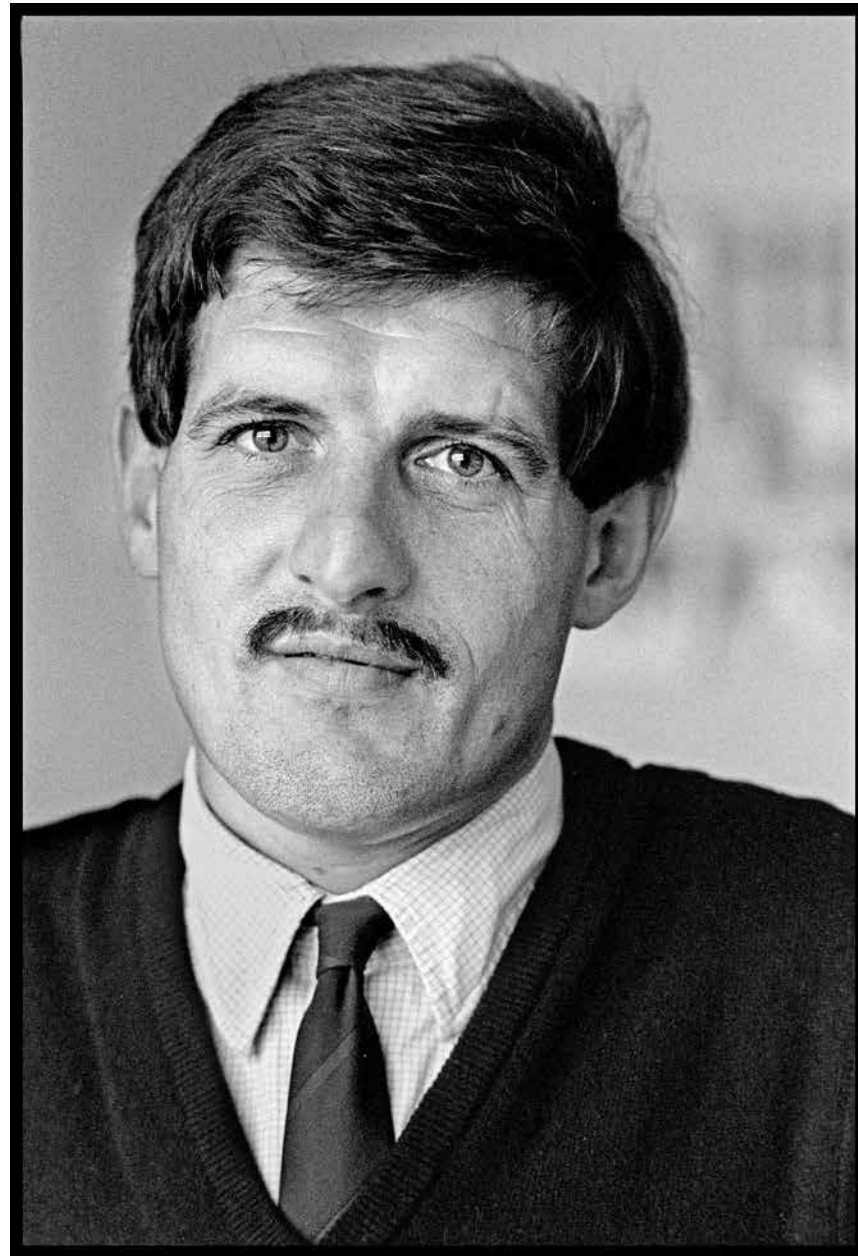
Universiteit stopt plots met Citrix: te duur

De remote werkplek Citrix verdwijnt de komende weken. Dat komt doordat de kosten van het softwarepakket opeens hoger zijn geworden. Verschillende toepassingen, zoals remote desktop en Microsoft Office, zijn inmiddels al niet meer te gebruiken.

DOOR MARK REID

Het stopzetten was een onverwachte keuze, laat universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeeke weten. 'De nieuwe contractvoorwaarden van de fabrikant zouden aanzienlijke financiële gevolgen voor de universiteit hebben. Daarom zijn we genoodzaakt om deze applicatie versneld maar gecontroleerd uit te faseren.' Dat Citrix verdwijnt betekent ook dat het niet meer mogelijk is om vanaf een eigen apparaat bestanden op de netwerkschijf te raadplegen. Via een beheerde laptop van de universiteit is dat nog wel mogelijk. Ook kunnen medewerkers vanaf hun eigen apparaat met behulp van EduVPN nog wel bij Self Service om bijvoorbeeld hun salarisstroom in te zien.

De universiteit is bezig om vervangende software voor Citrix te zoeken. Wanneer dit beschikbaar is voor medewerkers is nog niet bekend.

Quirien van Koolwijk spreekt Wim Deetman, toenmalig minister van Onderwijs in de Tweede Kamer, 1986. Foto's Klaas Koppe

‘Mwahkonslechter’, mompelde Qui vanachter zijn snor

Quirien van Koolwijk (1942-2025) was een autonome en eigenwijze bureaukrijger die uitgroeide tot absolute kenner van het onderwijsbeleid. **Folkert Jensma** herinnert zich de tweede hoofdredacteur van *Mare*, die op 10 april overleed.

Quirien van Koolwijk leerde ik in 1980 kennen toen hij eind dertig was. Ik was twintig, had een kandidaats rechten op zak en was dringend op zoek naar een universitair baantje, waarmee ik m'n doctoraal kon halen. Mijn thuisfront was net in elkaar geklapt – vader ontslagen, ouders verhuisd, studietoelage gestopt. In een beurs of lening had ik geen zin. Kon ik geen werkstudent worden? Ik werkte regelmatig op de Aalsmeerse veiling als 'koopjesverdeler', bij de Hema als banketbakkershulp, als terreinkecht in een kalkzandsteenfabriek, bij 3M in het magazijn, in de haven als autolasser – allemaal via studentenuitzendbureau Asa. En ik zat ook nog in een bestuursjaar bij vst. Catena. Daar kende ik Hans Maarten van den Brink, student letterkunde, die naam maakte als *Mare*-redacteur met bijzondere reportages en interviews. Iemand met een fraaie pen. In 1977, toen ik als eerstejaars 'aankwam' bleek hij mijn mentor. Wat neerkwam op groepsetjes op z'n fraaie etage aan De Vliet, waar hij z'n appelgroene Simca Rally 2 met dubbele uitlaat voor parkeerde. En overdag dus de journalist uithing. Vrij cool dus. Dat leek mij ook wel wat. Eind '79 tipte hij me dat er bij *Mare* een assistentschap vrijkwam als student-redacteur. Solliciteren dus, maar helaas, ik werd het niet. Niemand werd het. Ik behoorde tot de top drie geschikte kandidaten, begreep ik, maar Qui was van niemand écht overtuigd. Wij drieën werden daarop uitgenodigd een paar maanden als 'volontair' bij *Mare* te werken, waarna Qui dan zou beslissen wie er mocht blijven.

Een afvalrace, die ook iets zei over het zelfbeeld, de ambitie en de bestuursstijl bij *Mare*. Na een maand gaf één van ons er de brui aan. En nog twee maanden later bleken er twee vacatures te zijn. Zo mochten Benno Boeters en ik blijven. Daarna was het drie jaar feest, voor mij althans. Journalistiek trokken we ons op aan *Vrij Nederland*, *HP/De Tijd*, *NRC* en *Folia*. Quirien van Koolwijk bleek een unieke, keihard werkende, tamelijk slecht verstaanbare coach, een bureaukrijger, netwerker en samenzweerder. Autonoom en eigenwijs. Het gerucht ging dat hij als militair bij de commando's had gediend en in het weekend rugby en cricket speelde. Op maandagochtend had hij meestal een pleister op z'n gezicht. Zijn onwaarschijnlijk glimmend gepoetste brogues associeerden we met de kazernes.

Als je inhoudelijk aan zijn maatstaven voldeed, kreeg je alle ruimte. Journalistiek was zijn motto dat de macht gewantwoord diende te worden en 'kwaliteit' boven alles ging. Dat gold in de eerste plaats voor *Mare* zelf, waarvan hij de tweede hoofdredacteur was geworden. Als journalist verzamelde hij bronnen bij 'het Bureau', tegenover de redactie aan de Stationsweg gevestigd, door er rond te hangen, medewerkers aan te spreken en er gewoon 'te zijn', zodat men hem zag en op tijd kon vinden. Een nuttige techniek om te kopiëren, waar ik in Brussel en Den Haag nog veel aan zou hebben.

Op de redactie had hij constant aanloop van eigengereide wetenschappers die aan z'n bureau kwamen klagen, kletsen of intrigeren. Daar haalde Qui dan tips uit die hij aan z'n

‘Qui was onverzettelijk tegen iedereen die Mare of z'n redacteurs te na kwam’

jonge honden uitdeelde. 'Zoek dat 'ns uit', mompelde hij dan, vanachter die snor. En zo zat je tot je eigen verbazing regelmatig middenin facultaire ruzies over afwezige academici of falende bestuurders. Of, in één geval, bij een oogheelkundig chirurg beschuldigd van 'trillende handen' door de co-assistenten. Aan sociale wetenschappen (pedagogie!) had Qui een broertje dood, dus konden we daár niet eens de bezem doorhalen? Net als aan buitengewone of bijzondere hoogleraarschappen voor buitenstaanders, aangedragen door fondsen of 'belangen'. Ik vond mezelf terug met blocnote tegenover een intens aardige letterkundige die de bijzondere leeropdracht 'kinder- en jeugdliteratuur' van één of ander externe geldschietster had verworven. Waar je chef uitsluitend laatdunkende geluiden over had laten horen. Hoe schrijf je dat dan op?

Als journalist ontwikkelde hij zich tot absolute kenner van het onderwijsbeleid, waar de ambtenaren in 'Zoetermeer' zich aan konden spiegelen. En dat ook deden. Of de *Mare*-lezers óók die belangstelling hadden was altijd de vraag – de rest van de redactie moest voor evenwicht zorgen. Stilistisch was Qui geen wonder, maar aan Boudewijn Büch, Hans Maarten, Lex Oomkes en Margriet van Lith kon ik me optrekken.

Een verhaal inleveren bij Qui, op papier uiteraard, was een belevenis. Velleetje na velleetje voorzag hij zwiingend maar driftig van aantekeningen, mét vulpen, leunde daarna achterover en mompelde 'mwahkonslechter'. Dat moest begrepen worden als een compliment. Qui was imponerend, loyaal, haarscherp, je zeer toegedaan en onverzettelijk tegen iedereen die *Mare* of z'n redacteurs te na kwam.

In '83 vond ik m'n weg als freelancer naar *NRC*, wéér in het voetspoor van Hans Maarten, waar ik in '84 een contract en in '85 een baan kreeg. Een paar jaar later dook Qui van Koolwijk daar óók op. Z'n reputatie als onderwijskenner was nóg weer verder gegroeid en de toenmalige (Leidse) *NRC*-adjunct Marc Chavannes had uit ambtelijke kring over hem gehoord. Zo werd Qui onderwijsredacteur bij *NRC*. Ik zag hem toen niet veel meer – ik werd correspondent in Brussel, was kort chef Zaterdag Bijvoegsel en daarna, in 1996 hoofdredacteur, ongeveer op dezelfde leeftijd als Qui bij *Mare*.

Bij *NRC* vond hij vooral z'n draai als coördinator. Bij de redacties Binnenland en Den Haag bleek hij een verrassend goede manager, ook op het persoonlijke vlak. Na z'n onderwijsportefeuille kreeg hij de departementale portefeuille volksgezondheid toebedeeld. Tenminste even ingewikkeld, 'financieel' en ver van m'n bed voor de meeste lezers als zijn ook al vrij technocratische versie van 'onderwijs'.

Als eindredacteur vond hij dat koppen vooral 'zakelijk' moesten zijn. Redactionele drift na inkorten, dan wel overdreven enthousiasme bij het *pitchen* placht hij te dempen met: 'Alles kan in de kortkolom!' Bij de Nieuwjaarsvergadering vroeg hij ieder jaar hetzelfde: 'Wat gaat de hoofdredactie doen om de kwaliteit van de krant te verbeteren?' Toen het mijn beurt was om daar antwoord op te geven had ik het liefst gezegd dat we daar 'dit jaar' vanaf zien, gezien het 'reeds bereikte voortreffelijke niveau'. Maar ik heb het nooit gedurfd. Qui werd 82.

Folkert Jensma was redacteur *Mare* 80-83 en aan *NRC* verbonden vanaf 1984 als redacteur, verslaggever, correspondent, chef, commentator en hoofdredacteur. Schrijft de twee wekelijkse rubriek 'de Rechtsstaat', recensies en rechtbankverslagen

VSP wil geen vrijheid, maar censuur

Als wetenschappers alleen datgene mogen bestuderen waarbij de Vrijmoedige Studentenpartij zich comfortabel voelt, komt de door die partij zo hoog in het vaandel gedragen academische vrijheid in het gedrang, betogen **Looi van Kessel, Liesbeth Minnaard en Maaïke Hommes.**

Twee leden van de rechts-radicalen Vrijmoedige Studentenpartij (VSP) kregen uitgebreid de gelegenheid om in *Mare* een reeks aan ongefundeerde en diffamerende uitspraken te doen over het wetenschappelijk personeel van de Universiteit Leiden ('We zijn niet anti-woke', *Mare* 23, 27 maart).

De minor 'genderstudies' (officieel: 'Gender and Sexuality in Society and Culture') werd daarbij expliciet genoemd als een ideologisch gedreven studie die kan worden geschrapt. Wij, docenten van deze minor, steken onze energie eigenlijk liever in open debatten op basis van argumenten, zoals in onze colleges, dan in een repliek op een interview vol tendentieuze beweringen en verdachtmakingen.

Want laten we even kijken naar wat hier eigenlijk gebeurt:

a) *Mare* publiceert een interview met daarin een reeks provocerende uitspraken die welbewust een respons uitlokken.
b) Deze uitspraken worden gedaan door twee studenten die duidelijk niet onderlegd zijn in het academisch veld dat ze bekritisieren en zich bedienen van een inmiddels welbekende methode: venijn en verdeling de wereld in gooiën in de hoop dat er iets van blijft kleven.

Iedere reactie hierop is winst voor deze studenten, want daarmee worden hun ongefundeerde uitspraken alsnog gelegitimeerd. Toch voelen wij ons als wetenschappers en docenten genoodzaakt hier met inhoud (en een uitnodiging) op te reageren. Door genderstudies een ideologisch gedreven studie te noemen, suggereren de twee studenten dat dit veld een normatieve opvat-

De VSP verspreidt venijn en verdeling in de hoop dat er iets van blijft kleven

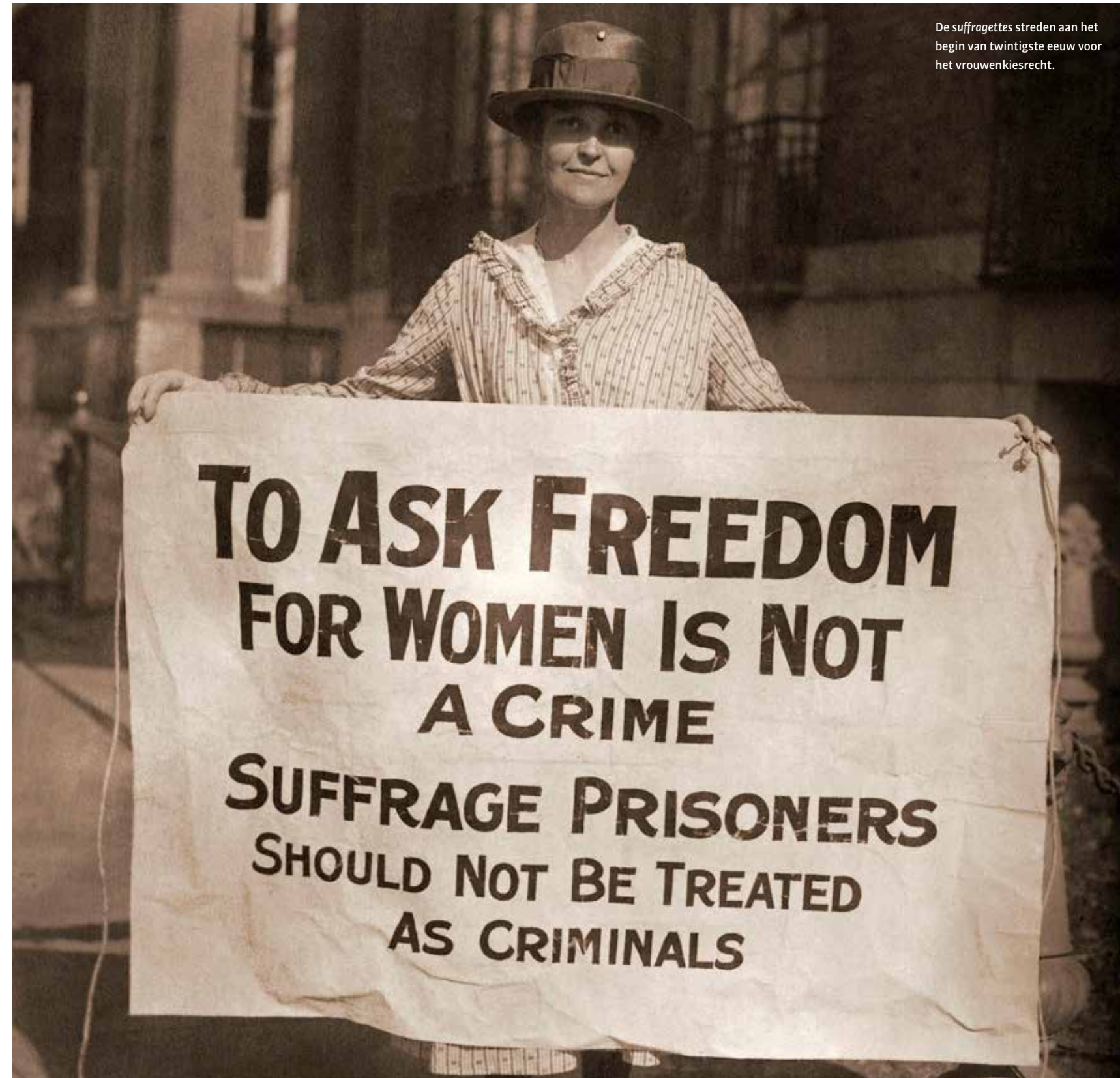
ting over genderverhoudingen wil opleggen aan de maatschappij. Deze karakterisering doet vermoeden dat ze zich nooit werkelijk hebben verdiept in genderstudies. Het tegendeel is namelijk waar: in ons brede, interdisciplinaire veld wordt juist onderzocht hoe gendernormen (en andere categorieën van verschil) in maatschappelijke situaties tot stand komen.

Tegelijkertijd onderzoekt genderstudies hoe normatieve ideeën over gender en seksualiteit worden uitgedaagd door personen voor wie die normen niet passend zijn. In de geschiedenis zie je steeds groepen mensen die beperkende en belemmerende opvattingen van gender, maar ook van seksualiteit en ras, aan de kaak stelden en zo maatschappelijke verandering in gang hebben gezet. Denk aan de *suffragettes* die streden voor het vrouwenkiesrecht, of de Nederlandse homobeweging die streed tegen de criminalisering van homoseksuele handelingen. En meer recentelijk: mensen die de binaire constructie van gender bevragen door zich te identificeren als non-binair.

Deze bewegingen kunnen in eerste instantie vaak rekenen op maatschappelijke weerstand. Het is ook niet prettig wanneer de

norm waarbij jij je fijn voelt en die voor jou natuurlijk lijkt, kritisch wordt bevraagd. Dat deze bewegingen sommige mensen onwelgevallig zijn, mag echter niet betekenen dat het onderzoeksveld dat deze bewegingen bestudeert ook verdacht wordt gemaakt.

Als we enkel datgene mogen bestuderen waarbij de maatschappelijk dominante groep zich veilig en comfortabel voelt, zou dat niet alleen betekenen dat we als wetenschappers allerhande maatschappelijk relevante thema's links moeten laten liggen, maar ook dat de door de Vrijmoedige Studentenpartij zo hoog in het vaandel gedragen academische vrijheid in het gedrang komt. En laten we eerlijk zijn: een persoonlijke negatieve ervaring, zoals de studenten in het interview laten optekenen, waarbij je per ongeluk iemand misgendert en dat voor diegene nu net de spreekwoordelijke druppel blijkt te zijn – ook queerpersonen is niets menselijks vreemd – kan niet de reden zijn om een heel wetenschappelijk veld de mond te willen snoeren. Dat getuigt niet van zorg voor het behoud van academische vrijheid, maar van een poging tot censuur omdat het onderzoeksobject en de conclusies van een wetenschappelijk veld een enkele persoon niet aanstaan.

De suffragettes streken aan het begin van twintigste eeuw voor het vrouwenkiesrecht.

Om te voorkomen dat de studenten van de Vrijmoedige Studentenpartij zich nog verder door hun onderbuikgevoelens laten leiden, nodigen wij ze van harte uit om zich in te schrijven voor onze minor 'Gender and Sexuality in Society and Culture'. Dan kunnen ze met eigen ogen aanschouwen wat het uitgebreide onderzoeksveld te bieden heeft. Als ze zich na dat jaar nog altijd geroepen voelen het bestaansrecht van de minor in twijfel te trekken, hopen wij dat *Mare* ze nogmaals de gelegenheid biedt hun ongezouten, maar dan hopelijk wel goed onderbouwde meningen te debiteren. De minorinschrijving opent 15 mei om 13:00 uur. Het is een erg populaire minor onder studenten, dus we raden de studenten van de VSP aan dan echt klaar te zitten voor hun aanmelding om zo het risico te vermijden dat ze op de wachtlijst terechtkomen. Zien we jullie in september?

Looi van Kessel, Liesbeth Minnaard en Maaïke Hommes zijn docenten bij de opleiding Gender and Sexuality in Society and Culture

Red ons! Slechte koffie brengt innovatief onderzoek in gevaar

Caféïne is van levensbelang voor de wetenschap, betoogt promovendus **Julia Wasala**. Maar behalve goede koffie zijn er ook werkende automaten nodig.

In een vleugel van het Gorlaeus, bij instituut LIACS waar ik werk, is menig ochtend een interessant fenomeen te aanschouwen. Groepjes onderzoekers dwalen door de gangen met lege mokken en wazige blikken, zoekende naar werkende koffieautomaten. Het is intussen een ochtendritueel geworden: bijna elke ochtend dat ik op kantoor kom, moet ik drie tot vier apparaten af voor ik mijn caféïneverslaving kan voeden. Dat is bijna een workout, omdat er overal zware beschermdeuren zijn waar je alleen met een LUCARD doorheen kan. Maar vaak vraag ik me af: waarom doe ik dit eigenlijk? Onze koffie staat namelijk niet bepaald bekend om haar goede smaak.

Bij LIACS noemen we het beestje bij de naam. Toen het instituut nog in het Snellius zat, heeft een van mijn collega's het etiket 'koffie' op een automaat – die open was gelaten tijdens onderhoud – veranderd in 'slootwater'. Recent zei een student: 'Het is toepasselijker om het te beschrijven als bovenwater dan koffie.' Veel van mijn collega's hebben de koffie uit de automaat dan ook maar helemaal opgegeven. Mijn begeleider haalt alleen nog maar koffie in de Science Braserie. Een andere collega zei: 'Ik heb persoonlijk geen

problemen met de koffieautomaat sinds ik thee maak met de waterkoker.' Wie het nog niet heeft opgegeven, overweegt het op zijn minst. Wij kregen afgelopen kerst een warmhoudmok met het LIACS-logo cadeau. Tijdens de bekendmaking op het kerstfeestje in Scheltema flusterde ik naar mijn collega: 'Dat is zeker zodat we onze eigen koffie van huis kunnen meenemen, en niet meer die azijn uit de automaat hoeven te drinken.'

Bovendien werken de automaten vaak niet of zijn ze traag. En dat terwijl caféïne belangrijk is voor onze productiviteit en de koffieautomaat een belangrijke plaats van samenkomst is, waar wij informatici – die niet bijzonder bekendstaan om onze sociale vaardigheden – elkaar kunnen ontmoeten. Het is een plek waar je je onderzoek kunt bespreken met je collega's, of even stoom kunt afblazen. Er valt niet te ontkennen dat er weinig onderzoek gedaan wordt zonder (goede) koffie. Een gebrek daaraan brengt ons vooruitstrevende onderzoek dan ook in gevaar.

Ik denk dat ik mag spreken voor het hele instituut als ik zeg: college van bestuur, geef ons werkende apparaten met goede koffie. Daarbij geldt kwaliteit boven kwantiteit: een paar van mijn mede-promovendi en ik zijn bereid om minder koffie te drinken. Van het geld dat daarmee wordt bespaard kunnen betere koffieautomaten worden gekocht.

Julia Wasala is promovendus bij Leiden Institute of Advanced Computer Science (LIACS)

BRIEF

'Vrijheidsstrijders' verhullen extreemrechtse standpunten

Dat academische vrijheid onder druk staat, is bekend. Zo schreef hoogleraar rechtsfilosofie Jonathan Soeharno een wetenschappelijk artikel over de ideologische beperkingen die de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen KNAW aan onderzoek wil opleggen. Recent betoogden Jaap van der Stel en Arne Popma in *Trouw* over de kwetsbaarheid van de academische vrijheid in Nederland. Zij refereerden aan wat er gaande is in de Verenigde Staten, en waarschuwden onder andere voor de negatieve gevolgen van het afschaffen van diversiteits-, gelijkheids- en inclusiviteitsinitiatieven. Dit zou volgens hen ook gemakkelijk in Nederland kunnen gebeuren. Je zou kunnen verwachten dat de Vrijmoedige Studentenpartij (VSP) – die academische vrijheid zegt te willen beschermen – zich meteen achter mensen als Soeharno, Van der Stel en Popma scharen. Maar in het *Mare*-interview ('We zijn niet anti-woke', *Mare* 23, 27 maart) komt de ultraconservatieve aap uit de mouw. Het is de partij namelijk helemaal niet te doen om academische vrijheid maar om haar eigen anti-emancipatoire ideologie te verspreiden op de universiteit, onder het mom van 'het kunnen voeren van een open debat'.

Zo pleitten VSP-kopstukken Lobke Jegen en Marlon Uljee voor het afschaffen van *safe spaces* en diversity officers, omdat zij de academische vrijheid zouden belemmeren. Terwijl de ervaring, zoals recent nog op de TU Eindhoven, laat zien dat inclusiviteit en diversiteit de kwaliteit van onderzoek juist bevordert. Waarom zou de VSP het dan willen afschaffen?

Bovendien is het de vraag hoe *safe spaces* moeten worden opgedoekt, want het begrip *safe space* is geen onderdeel van universitair beleid. Collegevoorzitter Annetje Ottow wist er in de Jortcast geen een te noemen. Presentator Jort Kelder wees weliswaar op een door studenten zelf opgerichte werkgroep genaamd 'Safe-space to Talk About Race', maar dat initiatief heeft maar kortstondig bestaan. De in het *Mare*-interview opgebrachte affaire over de VSP-stickers met de tekst: 'Er zijn twee genders! Durf jij het nog te zeggen?' schijnt nog meer licht op de ware intenties van de partij. Jegen en Uljee negeren de interviewer die hen met hun

neus op de wetenschappelijke feiten over het bestaan van meer dan twee genders drukt. In plaats daarvan beginnen ze over hun recht om 'alles bespreekbaar te maken' en heeft volgens hen 'niemand het recht om niet gekwetst te worden'. Maar wetenschappelijke argumenten over gender dragen zij niet aan. Daarna pleit Jegen voor het afschaffen van (zogenoemd ideologisch gedreven) genderstudies, maar op het nippertje lijkt Uljee haar te corrigeren. Nee, de VSP is niet tegen genderstudies, maar tegen de links-activistische kliek die op de universiteiten zou bestaan. Gelukkig voor de VSP zijn de aankomende bezuinigingen 'een kans om eens goed de bezem door de universiteiten te halen'. Het blijft alleen gissen welke opleidingen er dan zouden moeten sneuvelen. Tot slot zou er volgens hen geen universitair debat mogelijk zijn over de effectiviteit van klimaatbeleid. Dat twee jaar terug nog een – nota bene door de universiteit zelf georganiseerd – uitgebreid debat over de samenwerking met fossiele partners werd gevoerd zijn Jegen en Uljee waarschijnlijk vergeten. Dat de universiteit daarna een gematigd standpunt innam, is hen waarschijnlijk ook ontgaan. Welk debat moet dan nog gevoerd worden?

Deze voorbeelden laten zien dat de VSP andere motieven heeft dan het beschermen van de academische vrijheid. De VSP wil haar conservatieve standpunten doorvoeren. Mensen die niet in binaire hokjes passen, moeten accepteren dat ze niet worden erkend. Twijfel over klimaatbeleid moet kunnen worden gezaaid, en diversiteitsbeleid is niets meer dan oneerlijke concurrentie. Alles moet bekritiseerd kunnen worden, maar dat moet wel op eerlijke wijze gebeuren, niet door jezelf te verhullen als academische vrijheidsstrijder en zo conservatieve en extreemrechtse standpunten te verkondigen. Het uitsluiten van de VSP van de universiteitsraadsverkiezingen, zoals onlangs in de UR is bepleit, zal niet zaligmakend zijn. Ze zullen zich het slachtofferschap maar al te graag toe-eigenen.

Wessel Kornegoor is student geschiedenis

Buig je mee, of ga je in verzet?

Wat is de impact van de hoger onderwijsbezuinigingen? En wat kunnen bestuurders doen om het tij te keren? In de podcast Stop de Sloop zoekt Tommy van Avermaete het antwoord op die vragen. 'Het zijn allemaal schrijvende verhalen.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

'Ik merkte dat er veel onrust is op de universiteit', antwoordt vakreferent bij de universiteitsbibliotheek Tommy van Avermaete op de vraag waarom hij – op persoonlijke titel – besloot een podcast te maken over de hoger onderwijsbezuinigingen. 'Medewerkers maken zich zorgen of ze hun huur nog wel kunnen betalen, er zijn zorgen over het verdwijnen van kennis.' Het nieuws dat Leiden dertig miljoen gaat snoeien, was toen overigens nog niet bekend.

Middels de podcast, waarvoor hij maandelijks onderzoekers en docenten van de Universiteit Leiden en elders interviewt, wil hij laten zien dat de bezuinigingen niet iets abstracts zijn, maar direct impact hebben op het dagelijks leven en het welzijn van medewerkers. 'Mensen durven zich in de podcast kwetsbaar op te stellen door publiekelijk hun verhaal te doen, en dat zorgt er hopelijk voor dat luisteraars die niet in hun positie zitten daar meer over gaan nadenken. Ik hoop er verdieping en reflectie mee te bieden.'

De eerste twee afleveringen zijn inmiddels te beluisteren op Spotify. 'De faculteiten Geesteswetenschappen en Sociale Wetenschappen zijn het voornaamste doelwit, dus daar ben ik begonnen. Ik sprak bijvoorbeeld met hoogleraar literatuur, cultuur en recht Frans-Willem Korsten. Hij stelt dat we in de geesteswetenschappen geen kritische burgers meer opleiden, maar consumenten. De universiteit is fabrieksmatig geworden: de student is de grondstof, die stop je in de universiteit en daar komt een product uit. Voor kritisch denken is weinig ruimte meer, omdat het tempo te hoog is en de werkwijze doelmatig. Maar ik wil ook een aflevering maken over de bèta's. Daar lopen net zo goed mensen rond die zich willen engageren tegen het afbraakbeleid.'

In de meest recente aflevering is aandacht voor de negatieve gevolgen van tijdelijke contracten voor jonge onderzoekers: ze moeten doorgaans meer werken dan collega's met een vaste aanstelling, voelen zich minder makkelijk deel van de academische gemeenschap, kampen met onzekerheid op de woningmarkt en worden in vergaderingen doorgaans minder serieus genomen. 'Iemand een tijdelijke aanstelling geven, is diegene op een doodlopend pad zetten', zegt postdoctoraal onderzoeker Lieke Smits in de podcast.

Van Avermaete: 'Het zijn allemaal schrijvende verhalen, maar het ergste vond ik bij de Universiteit Wageningen. Een medewerkster was 24 weken zwanger en vroeg zich af of ze dat nog kon verhullen op sollicitatiegesprekken, omdat ze anders waarschijnlijk geen tijdelijk contract zou krijgen. Uit angst voor zwangerschapsdiscriminatie wilde ze anoniem blijven.'

Dat Leiden al een tijdje meer vaste contracten geeft, ook naar aanleiding van een rechtszaak die docent bij International Studies Arnout van Ree in 2021 met succes aanspande tegen de universiteit, noemt Van Avermaete 'goed nieuws'. Maar, voegt hij direct toe: 'Bestuurders problematiseren dat nu door te zeggen dat al die vaste contracten op de begroting drukken, terwijl de werkelijke reden structurele onderfinanciering is vanuit Den Haag. Het is kwalijk dat mensen die eindelijk stabiliteit hebben gekregen de schuld van de bezuinigingen in de schoenen geschoven krijgen.'

Bovendien vindt Van Avermaete het onterecht om het snijden in het hoger onderwijsbudget een 'bezuiniging' te noemen. 'Ik heb daar moeite mee. Het geld is er namelijk wel degelijk. Als ik persoonlijk moet bezuinigen op mijn uitgaven, ga ik minder boeken kopen. Maar als ik genoeg geld heb voor boeken, maar uit antipathie voor boeken geen boeken meer ga kopen, is dat een keuze. Dat is wat het kabinet nu doet, als een vorm van revanchisme waarbij linkse hobbyisten eindelijk kunnen worden aangepakt.'

Volgens hem zouden universiteitsbestuurders daar harder tegen kunnen ingaan. 'Er zijn twee houdingen die je kunt aannemen: of je buigt mee, of je gaat in verzet. Collegevoorzitter van de Radboud Universiteit Alexandra van Huffelen zei dat ze staken prima vindt, maar dat ze wel wil dat het onderwijs doorgaat. Dan heb je niet begrepen wat een staking is.' Op de vraag welke ruimte universitaire bestuurders hebben om zich te verzetten, wijst Van Avermaete erop dat WO in actie al langer oproept tot bestuurlijke ongehoorzaamheid. 'Dat komt neer op: voer de bezuinigingen van de overheid niet uit. Dan dwing je de politiek tot een antwoord, want die kan het zich niet veroorloven om universiteiten te sluiten.'

Stop de Sloop. Podcast over hoger onderwijs, o.a. te beluisteren via Spotify

Zoek de verschillen (en overeenkomsten)

In de Hortus Botanicus brengen tien panelen 450 jaar Leids studentenleven tot leven. 'Het is niet alleen maar hoera.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

Het verhaal van student Gerrit van de Meij heeft mij enorm geraakt', vertelt Corrie van Maris, collectiespecialist van de universiteitsbibliotheek. 'Hij was blind en de oorlog brak uit tijdens zijn studie. Onder zeer moeilijke omstandigheden wist hij zijn opleiding te voltooien. In 1945 kreeg hij meningitis en werd daarbij ook nog doof, maar slaagde erin om een jaar later te promoveren op meetkunde. 'Ik voel een enorm ontzag voor hoe gedreven studenten kunnen zijn om hun studie te voltooien. Ik denk dat bijna iedereen wel tegenslag krijgt tijdens zijn studententijd.' Maris loopt samen met Linda van Putten, initiatiefnemer van de tentoonstelling over 450 jaar Leids studentenleven in de Hortus, over het tuinpad richting de systeemtuin, waar acht van de tien panelen al staan opgesteld. 'Het is gelukkig heerlijk weer', zegt Van Maris. Van Putten: 'Alleen de vogelgroep op de borden is wat minder, maar gelukkig worden ze elke week schoongemaakt.' Op het eerste bord komt een foto van een vrouwelijke student uit 1955 die op de grond zit voor de ingang van het Academiegebouw met een lijst, waarin ze zichzelf letterlijk 'inlijst'. 'De op-

dracht was onderdeel van een ontgroening van de Vereniging voor Vrouwelijke Studenten te Leiden, toen mannen en vrouwen nog gescheiden verenigingen hadden', aldus Van Putten. 'Het is een knipoog naar de portretten in de senaatskamer, waar destijds slechts één vrouw hing. Precies dat is wat we met de tentoonstelling beogen: we willen juist een keer de student in de schijnwerpers zetten.'

Een opdracht die de bezoekers meekrijgen is 'zoek de overeenkomst'. 'Hier zie je bijvoorbeeld een foto uit 1948 van de aanmeldbalie, waar studenten zich inschreven. Daarnaast zie je een hedendaagse foto van een open dag. Het was een heel andere tijd, maar als je door die haardracht en de mode heen kijkt, zie je ook gewone studenten die aan de balie vragen komen stellen of zich aanmelden. Over honderd jaar vinden mensen ons ook weer ouderwets, maar als ze door de mode heen kijken, herkennen ze zichzelf misschien.' Die herkenning gaat zelfs nog veel verder terug. Van Maris, die gepromoveerd is op vroege prenten van de universiteit, wijst op een prent uit 1610 van de eerste grote universiteitsbibliotheek. 'Dit was op de bovenverdieping van de oude UB. Die plek bestaat nu niet meer, maar het is leuk om te zien dat studenten ook toen al

naar de bibliotheek kwamen om te studeren.' Onder de prent is een foto uit 1948 te zien, waar studenten nog steeds met hun neus in de boeken zitten in de oude UB aan het Rapenburg. Daaronder is weer een foto uit 2019, met een student die een gedigitaliseerd handschrift bekijkt op een scherm in de huidige UB. Allemaal hard aan het studeren voor hun tentamen op hun eigentijdse manier.

'Zijn alle faculteiten gerepresenteerd?' wil een medewerker van de Hortus weten, terwijl ze met haar handen in de aarde wroeft. Van Putten zegt dat alle faculteiten aan bod komen. 'Iedereen wil natuurlijk z'n eigen faculteit terugzien', zegt de vrouw.

'We hebben het over 450 jaar universiteitsgeschiedenis, dus het is onmogelijk om volledig representatief te zijn', vertelt Van Putten. 'Maar we hebben zeker gelet op diversiteit: mannen, vrouwen, internationale studenten, noem maar op. We besteden ook aandacht aan de koloniale geschiedenis. Het is niet alleen maar hoera.' Toch mogen de grote verschillen niet worden vergeten, vindt Van Maris. Ook die opdracht krijgen bezoekers. 'Het is onmogelijk om je in te leven in hoe het was om te studeren in de zeventiende eeuw. Er zijn zeker veel gelijkenis-

sen met het verleden, maar daar is voor deze tentoonstelling bewust naar gezocht. Dat zegt iets over ons perspectief. De expositie is geen complete afspiegeling van de werkelijkheid, maar een visie.'

'Neem bijvoorbeeld de prent uit 1609 van de snijles in het anatomisch theater', vult Van Putten aan. 'Later volgt een foto uit 1948 waarin studenten het college heelkunde volgen met een zieke patiënt in de collegezaal en uiteindelijk zie je een foto uit 2019 waar studenten met VR-brillen bepaalde delen van het menselijk lichaam leren herkennen. Studeren is van alle tijden, maar hoe we dat doen verandert natuurlijk constant. Dat is het idee van deze tentoonstelling: we maken allemaal deel uit van een lange universiteitsgeschiedenis.'

Buitenexpositie 'De eeuwige student: een tijdsreis door 450 jaar studeren', Hortus Botanicus, vanaf 23 april t/m 26 oktober 2025. Gratis toegang met een museumjaarkaart of voor studenten op vertoon van hun LU-card. Medewerkers van de universiteit betalen €4,50 op vertoon van hun LU-card.

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4.500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 6 leerlingen. Groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, brugklas mavo-havo. *Nederlands, 4 havo. *Nederlands, spelling, 2 vwo. *Mbo student, niveau 4 Engels. *Economie, Engels, 2 vmbo basis/kader. *Biologie, wiskunde, Engels, internationale schakelklas. Leiden-Zuid, *5 leerlingen basisonderwijs. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hedeekonen@wvleiden.nl.

Inlooptconcert door Marieke Stoel (**orgel**), **maandag 28 april** 13.00 uur tot 13.30 uur, **Academiegebouw, toegang gratis**.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftiendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, |+31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl of weekbladmare@protonmail.com
Website mareonline.nl
Twitter [@weekbladmare](https://twitter.com/weekbladmare)
Mastodon [@weekbladmare@mastodon.online](https://weekbladmare@mastodon.online)
Bluesky [@mareonline.nl](https://mareonline.nl)
Instagram [@weekbladmare](https://weekbladmare.com)
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofredactie:
Frank Provost
frank.provost@mare.leidenuniv.nl

Redactie:
Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Marcïelle van der Kraan
m.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Else van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Marieke Nolten (stagiair)
Andrew Vanderleek (stagiair)
Emma van Kalmthout (stagiair)

Medewerkers:
Emiel Beinema | Lente van den Berg | Remco Breuker | Lisa Boshuizen | Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen | Mathijs de Jong | Pol Koopman | Henrik Laban | Zahra Menguellati

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl
Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan
Illustraties: Bas van der Schot | Silias.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties:
Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, Telefoon 023-571 47 45
E-mail sales@bureauvanvliet.com
bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad

Redactieraad:
Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmann | Nour Eldin Emar | Rosanne Hertzberger | Zoë van Litsenburg | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

‘De eerste belegging van honderd euro vond ik supereng’

DOOR EMMA VAN KALMTHOUT
FOTO MARC DE HAAN

Hoe ben je begonnen met beleggen?

‘Tijdens corona ging ik voor het eerst geld sparen. Ik werkte bij de Albert Heijn en doordat alles dicht was, kon ik mijn inkomsten bijna nergens uitgeven. Ik wilde wat anders doen met mijn geld en de aandelenbeurs was heel erg gekelder. Toen is mijn interesse aangewakkerd. Toch vond ik beleggen toen nog te spannend: het was een onzekere tijd en ik wist er nog te weinig over. Pas toen ik in 2022 *Jong Beleggen de Podcast* ontdekte, durfde ik het. Toen ik daarin hoorde hoeveel geld je misloopt als je vijf jaar later begint, dacht ik: nu ga ik beginnen.’

Wat was je eerste belegging?

‘Ik ben begonnen met honderd euro, wat

ik supereng vond. Ik weet nog dat ik op de knop “kopen” klikte en dat mijn hartslag tekeering. Ik kocht een ETF van S&P 500. Dat is een mandje aandelen van de vijfhonderd grootste bedrijven van Amerika. Dat leek me slimmer dan al mijn pijlen richten op één bedrijf. Ondertussen heb ik allemaal verschillende soorten aandelen maar de meeste in ETF's. Ik heb ook losse aandelen van Ahold Delhaize gekocht, zonder daar goed over na te denken. Ik vond het gewoon leuk omdat ik bij de Albert Heijn werk.

‘Ik doe het niet om over twee jaar rijk te zijn, maar voor de lange termijn. Je hebt mensen die dagelijks alles in de gaten houden, kopen en verkopen, maar zo ben ik niet. Ik heb nog nooit iets ver-

kocht. Ooit hoop ik er iets van financiële vrijheid uit te halen, bijvoorbeeld twee jaar eerder met pensioen gaan. Ik zie het als zelfontwikkeling. Het is interessant om te weten hoe de economie werkt. Ik leer met risico's en stressvolle situaties omgaan.’

Wat is je grootste succes?

‘Mijn random aankoop van Adyen, een online betaalsysteem. Toen ik die kocht was een aandeel maar 670 euro. Ik had me er niet eens supergoed in verdiept, maar het leek mij heel goedkoop. Dan geef je ineens 670 euro uit aan... weet ik veel waaraan eigenlijk? Ja, toen had ik ook flinke hartkloppingen. Dat aandeel heb ik nu verdubbeld. Het zat op een gegeven moment zelfs tegen de 2000 euro aan.’

Heb je veel verloren door Trump?

‘Tuurlijk gaan je beleggingen veel omhoog door zijn acties. Als ik de GIRO-app open, is dat soms wel pijnlijk. Maar ik sta nog steeds in de plus, en omdat ik erin zit voor de lange termijn doet het mij niet heel veel. Ik heb de beurs wel meer in de gaten gehouden dan normaal en ik heb iets bijgekocht. Ik had een meevaller van 900 euro en dat heb ik in aandelen gestopt. Dat kan niet elke maand, maar het voelt nu alsof je je aandelen in de korting kan kopen.’

Wat zou je anderen aanraden die willen beginnen met beleggen?

‘Begin vroeg en alleen als je geld over hebt. Ik heb zelf spijt dat ik niet op mijn achttiende ben begonnen. Ik denk dat mensen bang zijn dat ze duizend euro nodig hebben, maar dat is helemaal niet zo. Je kan beter structureel elke maand vijftig euro inleggen voor de komende dertig jaar, dan helemaal niks. Ook als je er niet veel kennis over hebt, kunt je het gewoon doen.’

COLUMN | MATHIJS DE JONG

Niet het bedelen is vernederend, maar niet worden aangekeken

Ons Centraal Station trekt allerlei soorten mensen aan. Uiteraard is daar in de eerste plaats de reiziger. De enige keer dat zij zich rondom het station begeven, is wanneer zij gebruik moeten maken van de geel-blauwe ‘burgerrups’.

De student die wel in Leiden studeert maar er niet (meer) woont, de ‘spoorknor’ die naar thuis-thuis gaat, de dagjesmensen, de mensen die voor werk naar Leiden moeten, de mensen die voor werk uit Leiden vertrekken. U kent ze wel. Maar daar wil ik het niet over hebben. Ik wil het hebben over een ander type mens dat zich zo vaak rondom het station begeeft dat het er lijkt te wonen: de dak- en thuislozen van onze stad.

Het is mooi weer. De zon schijnt en uit je binnenste vakje van je openhangende jas tover je je nieuwe zonnebril tevoorschijn. Je bent net aangekomen te Leiden Centraal en loopt met een *dolce far niente*-pas het stadshart tegemoet. Als er ineens vanuit het niets een man verschijnt. ‘Mag ik u iets vragen?’

Het liefst loop je strak door, doe je net alsof je de vraag niet gehoord hebt. Aan de hand van het voorkomen van de man is er bij je het vooroordeel ontsproten dat hij weleens om geld zou kunnen vragen en nu je niks op zak hebt, wil je het liefst een ongemakkelijke ‘nee’ vermijden.

Laatst wilde ik ook bijna doorlopen. Totdat ik me herinnerde dat ik ergens gelezen had dat een dakloze man eens gezegd had dat hij niet het bedelen zelf, maar het niet in de ogen aangekeken worden als meest dehumaniserend ervoer. Dus zette ik met mijn schijnheilig goede gedrag (ik had niks op zak) mijn zonnebril af en keek de man die voor me stond – zo goed als ik kon – diep in de ogen aan.

Ik vermoedde welke vraag zou

volgen, maar wachtte na een zachte ‘ja’ de vraag geduldig af.

‘Hebt u toevallig een kleine bijdrage voor de nachtopvang?’

Ik antwoordde, zoals ieder ander die is opgegroeid in de digitale wereld, geen geld op zak te hebben. Hierop vroeg de man of ik in dat geval wat voor hem kon pinnen. De automaat was om de hoek.

Geheel van mijn stuk gebracht, niet wetende welk gerechtvaardigd tegenargument ik nu nog kon geven, bromde ik een onverstaanbare ‘nee’ en vervolgde mijn weg. Mijn handelen praatte ik intern goed door te stellen dat hij er toch wel een biertje van zou kopen. Dat lag toch in lijn met de alcoholwalm die om hem heen hing?

Maar niet veel later, eenmaal gezeten op een terras, be kroop me die middag toch een naar gevoel. Waarom was een glas bier in de hand van een student eigenlijk beter dan in de hand van een dakloze?

Op het antwoord kon ik evenwel niet komen, dus nam ik nog een slokje bier.

‘De man vroeg of ik voor hem kon pinnen. De automaat was om de hoek’

Mathijs de Jong is student rechten